

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Ruská národnostní menšina na území
České republiky po roce 1989**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Katerina Kedron, PhD.

Autor: Klára Baumová

Brno, 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci *Ruská národnostní menšina na území České republiky po roce 1989* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne

Podpis .....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní Katerině Kedron, PhD., za odborné vedení, ochotu, cenné rady a čas, který mi při jejím vytváření věnovala.

ABSTRAKT

BAUMOVÁ, Klára. *Ruská národnostní menšina na území České republiky po roce 1989*. Bakalářská práce. Brno, 2015.

Bakalářská práce je věnována tématu Ruské národnostní menšiny na území České republiky po roce 1989. První kapitola práce je zaměřena na základní pojmy, jako jsou například *migrace*, *emigrace*, *imigrace* apod. Dále se práce věnuje významným historickým vlnám ruské migrace na území tehdejšího Československa. Poměrně obsáhlá kapitola se zabývá ruskou menšinou na našem území po roce 1989. Pozornost je zde také soustředěna na postoje české společnosti vůči Rusům. Poslední kapitola se zabývá malým dotazníkovým šetřením, které si klade otázku, jak se u nás ruská menšina adaptuje a zda pociťuje projevy xenofobie či předsudků. O zodpovězení těchto otázek se pokouším pomocí sběru a analýzy dat respondentů.

Klíčová slova: národnostní menšina, ruská národnostní menšina, Ruská federace, Česká republika, migrace, adaptace, postoje.

ABSTRACT

BAUMOVÁ, Klára. *The Russian minority in the Czech Republic since 1989*. Bachelor thesis. Brno, 2015.

This bachelor thesis deals with the Russian minority in the Czech Republic since 1989. The first chapter is focused on basic terms for example *migration*, *emigration*, *immigration*, etc. The second part is focused on important Russian historical waves of migration in the Czechoslovakia. Expansive chapter deals with the Russian minority in our country after 1989. Attention is also focused on the attitudes of Czech society to Russians. The last chapter deals with the small questionnaires that asks how the Russian minority in our country adapts and if they feels xenophobia or prejudice. The answer to these questions I try analysis of respondents.

Keywords: ethnic minority, Russian minority, Russian Federation, Czech Republic, migration, adaptation, attitudes.

Obsah

1	ÚVOD	6
2	CÍL A METODIKA	7
3	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
4	MIGRACE Z RUSKA NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA	16
4.1	Emigrace mezi lety 1918 – 1948	16
4.1.1	Ruská pomocná akce	17
4.1.2	Nucená repatriace po konci druhé světové války	19
4.2	Emigrace mezi lety 1948 – 1989	20
4.2.1	Rusové na území Československa v roce 1968	20
5	RUSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY PO ROCE 1989	21
5.1	Ruská emigrace po roce 1989	21
5.2	Pobyt cizinců z Ruska na území České republiky	25
5.3	Statistické údaje o ruské národnostní menšině na našem území	28
5.4	Charakteristika ruské menšiny v České republice	31
5.4.1	Studenti z Ruské federace	35
5.4.2	Ekonomicky aktivní migranti z Ruska	39
6	POSTOJE ČESKÉHO OBYVATELSTVA K RUSŮM	41
7	ADAPTACE RUSKÉ MENŠINY	45
7.1	Analýza dat	46
8	DISKUZE	59
9	ZÁVĚR	60
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	62
11	SEZNAM SKRATEK	67
12	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	68
13	PŘÍLOHY	69

1 ÚVOD

Migrace lidu je přirozeným fenoménem, který probíhá již od nepaměti. Česká republika se na konci dvacátého století stala imigrační zemí především díky pádu totalitního režimu a otevřením hranic. Migraci obyvatel také posílil rozpad Československa, následný vznik samostatné České republiky a rovněž vstup České republiky do Evropské unie. Tyto významné události měly za následek značné vlny migrace. Ruská menšina má však na našem území bezpochyby dlouhou historii, kterou se bude tato bakalářská práce také krátce zabývat.

Kulturní různost je jedním z nejvýraznějších znaků lidského života a migrace a národnostní menšiny v České republice jsou poměrně diskutovanými náměty. Téma práce lze označit jako aktuální, protože počet cizích státních příslušníků na našem území od roku 1989 každým rokem neustále roste a Česká republika se již několik let řadí mezi země s největším průměrným ročním nárůstkem zahraniční populace.

Konkrétně tématem ruské menšiny na území České republiky po roce 1989 se sice řada odborných prací zabývá, ale spousta otázek zůstává stále otevřených. Ve své bakalářské práci se proto pokusím o analýzu situace ruské národnosti menšiny na našem území po roce 1989 a zkusím odpovědět na otázku, zda se vztahy majoritní společnosti vůči Rusům zlepšují.

Ruská menšina je značně početná kupříkladu v Praze a Karlových Varech, kde mají Rusové jisté specifické postavení, jedná se tedy o téma aktuální pro českou společnost. Dané téma bakalářské práce jsem také volila, protože přítomnost Ruské menšiny na našem území je stále poněkud choulostivou otázkou díky událostem roku 1968. Po událostech tohoto roku totiž vztah mnoha Českých občanů k Rusům poněkud ochladl.

Odborná literatura zabývající se tématem ruských migrantů nejčastěji opomíjí záležitosti, jak se u nás tato menšina adaptuje v současné době a zda pociťuje projevy předsudků či xenofobie, přitom otázka postojů vůči migrantům se rovněž dotýká současnosti. Právě proto jsem se touto problematikou pokusila zabývat v poslední kapitole práce a to v malém dotazníkovém šetření, kde jsem se díky vzorku respondentů z Ruské federace pokusila tento problém nastínit. Výsledky dotazníků přinesly některé zajímavé výsledky.

2 CÍL A METODIKA

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapovat stav ruské národnostní menšiny na území České republiky po roce 1989. Dále je rovněž sledován problém adaptace ruské menšiny, což se snažím ukázat na příkladu malého dotazníkového šetření v poslední kapitole této práce, kde se zabývám tím, jak se ruské menšině na území České republiky žije a jak se u nás adaptuje. Taktéž dalším cílem je nastítnit názory této menšiny na majoritní českou společnost a rovněž zjistit, zda Rusové pocítují nějaké projevy předsudků či xenofobie.

Pro dosažení těchto cílů bylo nutné zejména prostudovat odbornou literaturu (autorka práce se opírá převážně o knižní českojazyčné zdroje) a pročíst statistiky Českého statistického úřadu. Nezbytné rovněž bylo provést dotazníkové šetření vzorku respondentů z Ruské federace. Díky otevřeným otázkám bakalářská práce zmapovala subjektivní názory ruské menšiny různých věkových kategorií.

Práce je koncipována zejména jako literární rešerše, avšak důležitá je především poslední část, která se věnuje adaptaci ruské menšiny, kde autorka provedla malé dotazníkové šetření vzorku ruských respondentů. V sedmé kapitole jsou použity přímé citace vzorku dotazovaných, které práci obohacují o skutečné názory respondentů. Tato práce pak hledá odpověď, zejména na otázku, zda se vztahy k ruské menšině v současné době zlepšují.

3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

K porozumění problematiky je důležité charakterizovat klíčové pojmy, které jsou nezbytně nutné k pochopení této bakalářské práce a s tématem rovněž úzce souvisejí. Nejprve rozeberu terminologii, která se týká migrace, adaptace, kultury, minority, majority, a národnostních menšin. Poté se budu zabývat pojmy, které jsou důležité u vnímání menšin většinovou společností a které jsou klíčové pro pochopení poslední kapitoly této práce, která se věnuje dotazníkovému šetření.

Prvním důležitým pojmem je *migrace*, tu Pešková definuje jako proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi. Je to společenský jev a můžeme ji zkoumat v několika rovinách i z různých úhlů. Hlavním hlediskem je dělení na migraci nucenou a dobrovolnou. Do dobrovolné migrace řadíme případy, kdy lidé opouštějí svou vlast z důvodu sjednocení rodiny, kvalitnějšího studia, zaměstnání nebo z dalších důvodů osobního charakteru. Vynucená migrace je pak vyjádřením snahy vyhnout se ozbrojeným konfliktům, represi, pronásledování, přírodním a dalším katastrofám, či dalším situacím, které mohou představovat jisté ohrožení života a svobody člověka. V současném světě lze příčiny migrace spatřovat především v rozdílech bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomik jednotlivých zemí a úrovně ekonomického rozvoje, či v životní úrovni obyvatel. V souvislosti s problematikou migrace je dále třeba aktivně působit na myšlení našich občanů a měnit hluboce zakořeněnou nedůvěru a nesympatie k cizincům (Pešková 2006, 11). Mareš (2004, 13) upozorňuje na to, že se stále narůstající migrací jsou státy nuceny reagovat na změny etnického složení obyvatelstva odpovídajícími vládními programy. Modely imigrační a národnostně menšinové politiky cílových zemí sdílí totožný cíl, a to ochranu práv národnostních menšin, zabránění etnických konfliktům a destabilizaci země. Pestrost programů je dána odlišnou historickou zkušeností země s imigrací.

S migrací úzce souvisí termín *migrant*. Jak uvádí Adamcová a Němečková (2009, 274) migrantem je člověk, jenž změní zemi svého obvyklého bydliště. Za obvyklé bydliště je považován prostor, kde člověk žije a tráví svůj čas. Za migraci se nepovažují pobyty kratší než tři měsíce a setrvávání, které má jiný účel než změnu bydliště (rekreace, návštěvy, cesty za obchodem a lékařským ošetřením či náboženské poutě). Dlouhodobým migrantem je osoba, která se do cílové země přestěhuje na dobu

delší než jeden rok, a tato země se tak stává novým místem obvyklého bydliště. Jak uvádí Šišková, nespočet osob v dnešní době žije mimo mateřskou zemi. Rozprostření mezinárodních migrantů je poměrně nerovnoměrné. Přibližně polovina z celosvětové migrační komunity se nalézá v rozvinutých zemích. Dynamika růstu této populace je obrovská, ročně stoupá o dva až čtyři miliony migrantů. Většinu mezinárodních migrantů tvoří ekonomicky aktivní pracovníci, kteří jsou velmi často zastoupeni v mnoha typech migračních pohybů a to v pravidelné migraci (regular migration), ve smluvních pracovních pohybech (contract workers), v pohybech vzdělaných pracovníků (professionals) i v ilegálních pohybech. Také uprchlíci či žadatelé o azyl, jejichž motiv k odchodu ze země původu není spojen s ekonomickými podmínkami, se v průběhu integrace intenzivně zapojuje do pracovního procesu v imigrační zemi (Šišková 2001, 18). Jak zmiňuje Sládek, počáteční existenciální a sociální postavení migrantů v cílové zemi je spojeno s psychologickou zátěží a migračním stresem, který doprovází průběh migrace. Je pochopitelné, že pokud migrant svůj důvod k migraci považuje jako nucený, prožívá poněkud silnější psychologický stres. Menší zátěž pak prožívá migrant s dobrovolnou volbou migrovat, s větším finančním obnosem a s delší časovou možností připravit se na nové podmínky v cílové zemi (Sládek 2010, 50).

Souvisejícími pojmy jsou emigrace (vystěhovalectví) a imigrace (přistěhovalectví). Jak uvádí Pešková, pojem *emigrace* znamená jak dobrovolné, tak vynucené vystěhování se mimo zemi původu z politických, ekonomických, náboženských a jiných důvodů. Účelem se pojí s pohybem směřujícím ven (Pešková 2006, 16). Další přístup k termínu uvádí Jandourek (2001, 72), který označuje emigraci jako dlouhodobější opuštění domoviny. Je-li přesun (migrace) silný, znamená pro zemi cílovou změny ve složení obyvatelstva. Z tohoto důvodu se státy snaží proudy příchozích regulovat. Regulace však bývají mnohdy neúspěšné a spolu s nimi pak roste imigrace ilegální. Příchozí se také často neasimilují a takové menšiny pak mohou být zdrojem napětí. Někteří imigranti však znamenají pro novou zemi ekonomický či intelektuální přínos.

Imigraci Pešková definuje jako proces, při kterém se na území konkrétního státu usazují lidé, kteří přicházejí z jiného státu (Pešková 2006, 18).

Následujícím důležitým pojmem, který je potřeba předložit, je *adaptace*. Tento termín Průcha ve své knize Interkulturní psychologie (2010, 97) uvádí jako přizpůsobování

se příslušníků jedné skupiny k jiné skupině. Adaptace častokrát rozhoduje o přežití určité minoritní etnické skupiny ve styku s majoritní skupinou. Tato problematika je v dnešní době aktuální v souvislosti se stále vzrůstajícími přesuny osob z jedné země do druhé, a také s vlnami migrantů i uprchlíků. Hartl a Hartlová (2010, 12) adaptaci interpretují jako schopnost přivyknout si rozdílné kultuře, novému společenství a komunitě, do níž se nastěhovali. Z těchto definic plyne, že pro cizince je klíčové přizpůsobit se.

Strategie adaptace imigrantů mohou být uspořádány podle schématu Berryho (1980) in Průcha (2010, 97 – 98). Berryho schéma zahrnuje čtyři následující strategie adaptace:

Integrace je způsob adaptace, kdy migranti respektují, že přijetí a poznání kultury hostitelské země je pro ně podstatné, nicméně si chtějí udržet i svou vlastní kulturu. Integrovaní migranti pak mají dvojí kulturní identitu, a to svou prvotní a nově získanou.

Asimilace je způsob adaptace, při němž imigranti usilují o co největší splynutí s obyvatelstvem hostitelské země, zatímco svou původní kulturu považují za méně důležitou pro život ve zcela novém prostředí. Asimilace předpokládá časté kontakty imigrantů s příslušníky majoritní společnosti, poznávání jejich jazyka, hodnot, zvyklostí a norem.

V případě *separace* imigranti nepovažují kontakt s kulturou a příslušníky majoritní společnosti za podstatné. Setrvávají v určitém odloučení od dominantní kultury, pouze se svou původní kulturou.

Marginalizace je strategie imigrantů, kteří nechtějí být v kontaktu s dominantní kulturou, ale neuchovávají si ani vlastní původní kulturu. Jejich identita zkrátka není kulturně opatřena. Identifikují se pouze subkulturou své vlastní skupiny.

Průcha (2010, 31) poukazuje na to, že **kultura** je chápána jako produkt předešlého chování osob a jako usměřovatel příštího chování lidí. Tedy lidé jsou spoluvůrci kultury a současně jsou touto kulturou řízeni ve svém jednání. Na druhé straně Jandourek (2001, 137) poukazuje na to, že kultura je souhrn postojů v dané společnosti, které jsou budoucím generacím zprostředkovány symboly, získávají podobu v nástrojích i výrobcích a osoby si je uvědomují ve svých idejích.

S pojmem kultury je úzce spjat **kulturní šok**, který tvoří dle Sládka silný tlak na identitu migranta a zvětšuje úzkost, která souvisí s nutností přestavby vnitřních psychických mechanismů, které se musí aklimatizovat životu v nové zemi (Sládek 2010, 51). Šišková (1998, 34) upozorňuje na to, že kulturní šok patří mezi přirozené reakce, které se objevují u osob, které pobývají delší čas v cizím prostředí. Jak uvádí Hartl a Hartlová (2000, 594) kulturní šok je porucha přizpůsobení, která se projevuje v emočních a psychologických změnách, také v chování a poznávací funkci jedince. V rámci kulturního šoku je tedy pro migranta důležité zejména nepodlehnout depresím v nové zemi. Autoři se tedy shodují v tom, že kulturní šok se projevuje ve změnách chování jedince.

Dalším významným pojmem, který je potřeba předložit, je **minorita**. Jandourek (2001, 154 – 155) definuje minoritu, nebo také menšinu jako skupinu s menším počtem členů, než má ve stejném společenství skupina většinová. Tato menší skupina pak může být znevýhodňována nebo je objektem ze strany předsudků díky národnosti, náboženskému vyznání či barvě pleti. Minorita je skupina osob, která je pro svoje fyzické a kulturní charakteristiky stranou od příslušníků většinové společnosti. Ve většině případů se jedná o skupinu podřízenou, jejíž členové mají často méně moci než dominantní skupina. Důležitým znakem je, že jsou si vědomi jistého sociálního znevýhodnění. Existují možnosti, které vedou k odstranění znevýhodnění, kupříkladu to může být: (splnutí – sňatky), asimilace (neboli přizpůsobení) a integrace (včlenění po předchozí emancipaci) (Ivanová et al. 2005, 33).

Na minoritu navazuje pojem **majorita**. Jak uvádějí Hartl a Hartlová (2010, 291) majorita, neboli většina je kvantitativní kategorie, které označuje větší množství jedinců oproti jiné skupině či skupinám. Vztahy mezi majoritou a minoritou jsou častým zájmem sociálních věd, přičemž nejčastějším určujícím znakem je etnikum, náboženství a věk. Majoritou (neboli dominantní skupinou) rozumí Ivanová et al. (2005, 33) sdružení uprostřed společnosti, které má výstřední postavení ve funkci držitelů hodnotového systému společnosti. Tyto dva přístupy můžeme tedy označit za shodné.

Dalším klíčovým pojmem je **národ**. Podle Průchy (2010, 54) je národ velké společenství osob, které jsou vzájemně spojeni seskupením několika druhů hospodářských, politických, územních, jazykových, kulturních a náboženských vztahů.

Na druhé straně Jandourek (2001, 168) poukazuje na to, že národ je skupina osob, charakterizovaná společnou řečí, kulturou a dějinami (objektivní prvek) a vymežující se vůči lidem považovaným za cizince (subjektivní prvek).

S pojmem národ je úzce spjat termín ***národnostní menšina***. Existuje několik přístupů k tomuto termínu. Jak uvádí Gabal (1991, 25) společnosti se skládají z menšin. Každý z nás náleží k nějaké menšině, či k několika menšinám najednou. Národnostní menšinu Gabal definuje jako skupinu obyvatelstva, která jako celek nepřijímá za svou národní identitu státu, v němž žije. Národnostní menšiny se dle Šiškové vyznačují tím, že disponují národním vědomím, které se opírá o historické, jazykové a kulturní tradice mateřského národa (Šišková 1998, 54). Pešková definuje národnostní menšinu jako početně menší, historicky utvořené společenství občanů určitého státu, které spojuje jazyk, národnostní či etnický původ, tradice a kultura (Pešková 2006, 21). Na druhé straně je menšina definovaná jako skupina, jejíž členové jsou znevýhodňováni oproti členům majoritní společnosti. Příslušníci menšin mnohdy vnímají sami sebe jako vyčleněné z majoritní společnosti a pocit sounáležitosti může umocňovat to, že se stávají terčem předsudků a diskriminace většinové společnosti (Leontiyeva, Vávra 2009, 15). Šatava (1994, 16 – 17) poukazuje na to, že termín národnostní menšina bývá často suplován jinými výrazy, z nichž nejčastější je zřejmě pojem etnikum či etnická skupina. Národnostní menšinu, můžeme vymezovat také jako sociální skupinu, která je:

- podřízenou částí komplexních státních společenstev
- má specifické kulturní či fyzické rysy, které jsou majoritní společností takto vnímány
- vyznačuje se sebeuvědoměním, členy skupiny spojují osobité vlastnosti, které mohou přinášet společenské znevýhodnění
- příslušníci menšin mají sklony uzavírat mezi sebou manželství
- členství v menšině se přenáší dědičností, která pojí budoucí generace (Ivanová et al. 2005, 24).

Národnostní menšiny v České republice jsou vymezeny zákonem č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin, kde se praví v § 2, odst. 1: „*Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se od ostatních občanů liší zpravidla společným původem, jazykem,*

tradicemi a kulturou, utvářejí početní menšinu obyvatelstva a současně projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za záměrem úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti. “ (73/2001 Sb. ZÁKON: O právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů).

Jak zmiňuje Šišková (1998, 54) národnostní menšiny na našem území vznikaly zejména v důsledku migrací, politických událostí, a také v důsledku zániku Československa. V České republice se dnes vyskytují tyto národnostní menšiny: bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, rakouská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, ukrajinská. Další etnické skupiny v ČR (především Vietnamci a Číňané) pak nejsou považovány za národnostní menšiny, i když jsou velice početné, avšak nemají státní občanství ČR a nesplňují další kritéria dle výše zmíněného zákona (Průcha 2010, 60).

Ruská národnostní menšina je jednou z oficiálně uznávaných menšin na území našeho státu. Tímto termínem tedy označujeme jak příslušníky ruské národnosti menšiny, tak příslušníky ruské komunity v České republice (Volkova 2006, 124 – 125)

Nyní se bakalářská práce zabývá pojmy, které se později objevují v šesté a sedmé kapitole tohoto textu. První důležitý pojmem je **Předsudek**. Jak uvádějí Hartl a Hartlová (2000, 464) jedná se o názorovou strnulost, předpojatost, emotivně nabitý a kriticky nezhodnocený úsudek či stanovisko přijaté skupinou nebo jedincem. Podle Hayes (2013, 121) představují předsudky formu agrese systematicky orientovanou proti členům dané etnické či kulturní skupiny. Předsudek je fixovaný, předem formovaný postoj k objektu, který se projevuje bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu. Předsudky však mohou být i pozitivní. Někdo například může považovat všechny lidi, kteří pocházejí z téže části země jako on, za přátelské. Psychologické výzkumy předsudků se však zaměřují zejména na ty negativní, zvláště pak na extrémní nepřátelskost vůči členům etnických menšin, která může vést až k nelidskosti. Duffková et al. (2008, 45 – 46) poukazují na to, že předsudky představují kategorická, závazná, kriticky nepřezkoumaná, emocionálně nabitá a zjednodušená hodnocení

druhých osob. Ve většině případů se jedná o racionálně nezdůvodněný názor. Předsudky bývají produktem nechuti. Odráží se v nich absence poznání, nedostatek informací a s tím související nejistota, strach, případně pocity ohrožení. Jak uvádí Šišková, předsudky jsou snad nejdůležitějším zdrojem nedůvěry k cizímu (Šišková 1998, 10).

S problematikou předsudků úzce souvisí otázka **stereotypů**. Průcha (2010, 68) poukazuje na rozdíly, že předsudky vyjadřují vesměs nepříznivý či nepřátelský vztah vůči jiným skupinám, kdežto stereotypy mohou být postoje neutrální, nebo mohou mít i pozitivní vztah. Stereotyp Průcha vykládá, jako ustálený názor či postoj, který většinou vznikl jako zobecnění zkušenosti (nebo třeba jen pověry či zastaralé informace) na skupinu lidí. Tollarová et al. (2013, 53 – 54) se zabývají tím, že stereotyp je převážně záporný, avšak hlavním problémem je jejich strnulost. Velice obtížně se totiž mění, a když ho přijmeme, těžko se ho pak zbavíme.

V případě, že je lidem něco cizí, otevírá se příležitost pro vznik postoje, jehož jádrem je nedůvěra k odlišnostem a který se označuje jako **xenofobie**. Tento pojem pochází z řeckého xénos – přichozí a fóbos – úzkost, bázeň. Dle sociologické a filozofické definice znamená strach z toho, kdo přichází z cizího prostředí, mimo vlastní útvar. Je spojena s velice silným heterostereotypem (což je způsob posuzování jiných dle svých tradic a své národnosti či etnické skupiny) a také s autostereotypem (styl posuzování své vlastní etnické či národnosti skupiny). Právní definice xenofobie neexistuje, jelikož není jevem, jež by mohlo regulovat právo, jde tedy o soukromý a svobodný pocit či postoj – nikoli však o ideologii (Šišková 1998, 10 – 12). Podle Štěchové (2001, 7) je základ xenofobie biologický (například mravenci dle pachu rozpoznají vetřelce a zlikvidují ho). U člověka se takovéto pocity mnohdy objevují instinktivně při setkání s tím, kdo má odlišnou barvu pleti, mluví rozdílnou řečí, jinak vypadá, jinak se chová nebo má i jiný pohled na svět.

Posledním důležitým pojmem, který se objevuje v sedmé kapitole práce, je **diskriminace**. Jak uvádí Janoušek et al. (1993, 223 – 224) tento termín se týká negativních jednání, které plynou z předsudků. Osoba, která je pod vlivem předsudků se pak může dopouštět diskriminace. Jestliže se předsudky drží pod kontrolou společnosti, pak se nemění v diskriminační akty. Když se nicméně ve společnosti předsudkům nekladou postačující překážky, pak se předsudky projevují diskriminačním jednáním.

Chová-li osoba předsudky, nedopouští se tím diskriminace, ta se totiž projevuje až jednáním. Jak uvádí Šišková, tento pojem znamená poškozování, popírání a omezování práv jedinců či celých skupin obyvatelstva v různých oblastech života. Obvykle se jedná o menšiny, které jsou odlišné nábožensky, národnostně, kulturně, jazykově či mají jinou barvu pleti (Šišková 1998, 197). Kajanová (2009, 13) poukazuje na to, že přímá diskriminace je jednání, kdy je s danou osobou zacházeno na základě určitého diskriminačního původu méně příznivě, než se zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci. Nepřímá diskriminace je jednání, kdy zdánlivě neutrální rozhodnutí, rozlišování nebo postup znevýhodňuje, či naopak zvýhodňuje fyzickou osobu vůči jiné na základě rozlišování podle vymezených diskriminačních důvodů.

4 MIGRACE Z RUSKA NA ÚZEMÍ ČESKOSLOVENSKA

V této kapitole se bakalářská práce zabývá nejdůležitějšími historickými souvislostmi ruské menšiny na našem území se zaměřením na nejvýznamnější vlny migrace z Ruska. Z hlediska této práce a pochopení základních souvislostí je důležité nastínit hlavní historický vývoj ruské menšiny na území našeho státu. Tato kapitola však není hlavním středem zájmu, bylo však důležité ujasnit si, zda ruská emigrace po roce 1989 nějakým způsobem navazuje na předchozí vlny.

4.1 Emigrace mezi lety 1918 – 1948

První vlnu ruské emigrace v Československu můžeme považovat za důležitý historický milník. Před první světovou válkou byla totiž ruská emigrace na našem území téměř zanedbatelná a právě proto začíná práce historickým nástinem roku 1918. Tato vlna ruských emigrantů (především intelektuálů, inteligence, vysokoškolských studentů a profesorů) nastala v důsledku politické situace v Rusku. Jednalo se zejména o odpůrce leninsko-stalinského totalitního režimu. V případě ruské emigrace v roce 1918 je důležité si uvědomit, že se jednalo o takzvanou *nucenou* a také o *dobrovolnou (inovační) migraci*.

Sládek (2010, 27) uvádí, že prvorepublikovou emigraci z Ruska můžeme v první řadě označit jako *migraci nucenou*, či násilně vynucenou bolševickým pučem, občanskou válkou a netolerantním nepřátelstvím. Po konci druhé světové války však došlo k další nucené migraci opačným směrem do Svazu sovětských socialistických republik, takže se dají za nucenou migraci považovat dva migrační proudy s rozdílnými motivacemi i možnostmi, lépe řečeno nemožnostmi, ve svobodné volbě migrovat.

Podle Sládka (2010, 27 – 28) můžeme za *dobrovolnou (inovační) migraci* považovat migrování z důvodů vylepšení životních podmínek a lepší finanční situace. Československá vláda se snažila pomoci intelektuálům z řad ruské prvorepublikové emigrace. Mnohým ruským emigrantům však připadaly československé univerzitní podmínky poněkud zaostalé a kariérní růst byl pro ně téměř nereálný. Zvýšený počet „inovační“ migrace byl zaznamenán v průběhu hospodářské krize 30. let, kdy byla omezena podpora pro emigranty a Rusové dále emigrovali zejména do Anglie,

Francie či Spojených států amerických, odvážnější se rozhodli odejít i do zemí Jižní Ameriky či Afriky, čímž se ruská diaspora ¹ značně rozšířila.

4.1.1 Ruská pomocná akce

Československá republika přijala na počátku 20. let 20. století značnou vlnu uprchlíků z carského Ruska, vyhnaných revolucí, následnou občanskou válkou a porážkou Bílé dobrovolnické armády na černomořském pobřeží Krymu (Kopřivová 2003, 3). Silný příliv emigrantů z Ruska nastal na podzim roku 1921, kdy Československo přijalo plán tzv. Ruské pomocné akce (RPA), tímto plánem se naše země přidala k celosvětové akci záchrany a pomoci uprchlíkům z území bývalého carského Ruska. Československo nabídlo pomoc mladým uprchlíkům formou studia na středních a vysokých školách a uprchlíkům ze zemědělských oblastí Ruska nabídla odpovídající vzdělání a seznámení se současným strojním vybavením a metodami práce v tehdejší československé zemědělství (Kopřivová 2003, 5).

K podpoře ruských emigrantů bylo založeno několik dobročinných, vesměs pravicových organizací. Organizace Česko-ruská jednota v Praze měla za cíl pěstovat vzájemnost. Tato jednota byla nepolitickou a neziskovou institucí, formující se na mezilidských vztazích, sympatiích, společenských a kulturních preferencích. Sehrála bezpochyby významnou roli v Česko-ruském vztahu. Přispěla také k výuce ruštiny na školách, pořádala přednášky o Rusku a pomáhala emigrantům zorientovat se v jejich složité situaci. Dle Savického tato jednota značně pomáhala emigrantům začlenit se, aniž by se cítili nevítanými hosty (Savický 1999, 154 – 155).

V roce 1922 začali ruští emigranti objevovat Prahu, která se stala nejvýznamnějším střediskem, byla tu však i jiná významná města, kde byly především vysoké a střední školy. V Příbrami byla populární Vysoká škola báňská s početnou skupinou ruských, ukrajinských i běloruských profesorů a studentů. V průmyslové Plzni žila skupina ruských inženýrů a odborníků zaměstnaných ve Škodových závodech. V Moravské Třebové bylo v letech 1922 – 1935 ruské internátní reálné gymnázium. Mezi další populární města můžeme řadit například Brno, Bratislavu a rovněž Poděbrady. Vyjma těchto velkých středisek s početnou ruskou komunitou existovala i řada menších

---

¹ Výraz diaspora pochází z řeckého *diaspora*, což znamená rozptýlení či pobyt skupiny v cizím prostředí (Petroušek, 1996).

měst a vesnic, kde emigrantské rodiny pobývaly. Oblíbená byla místa rozprostírající se v blízkosti železničních tratí, která umožňovala poměrně rychlé a spolehlivé spojení s hlavním městem. K těmto střediskům života emigrantů patřila ve 20. a 30. letech 20. století kupříkladu Malá a Velká Chuchle, Radotín, Zbraslav, Všenory, Dobříchovice, Černošice, Suchdol, Roztoky, Počernice, Běchovice, Chvaly, Uhřetěves a Říčany. Finančně zajištění Rusové si mohli dovolit nájem ve výstavných vilách. V poněkud horší situaci byli chudí studenti, kteří měli pravidelný příjem pouze ve formě stipendia a potýkali se tak s finančními těžkostmi (Kopřivová 2003, 3 – 6).

Na počátku 20. let se Rusové neplánovali učit jazyk hostitelské země, žili totiž „na kufrech“ a doufali v návrat do vlasti. Pobyt u nás považovali za dočasný. Ruští studenti českých vysokých škol zvládli český jazyk dobře a jejich děti, které se v Československu narodily, poměrně často mluvily česky velice dobře. Další pokolení ovládalo ruštinu mnohdy už jen na povinné školní úrovni (Kopřivová 2003, 16 – 17). Ruská pomocná akce byla původně zamýšlena jako pomoc hladovějícími Rusku, později se však změnila v pomoc studentům, vědcům, profesorům a technikům. Zamýšlený rozsah pomoci se rozrostl na aktivity jako shánění zaměstnání, rozvoj institucí, spolků, škol a společenských akcí. Praha se v této době přezívala „ruský Oxford“ (Sládek 2010, 44 – 45).

V roce 1920 činil pravděpodobný počet emigrantů 15 000. V roce 1923 byl jejich počet kolem 23 000. Roky 1924 – 1925 pak čítaly 25 000 emigrantů. V roce 1928 bylo na území ČSR 24 000 ruských emigrantů. 10 500 vystěhovalců čítal rok 1932 a nakonec v roce 1938 v Československu pobývalo kvůli ekonomické krizi pouze 6 – 8 000 ruských přesídlenců. Pro mnohé byla naše republika pouze průchozí zemí a přivedla je sem zejména možnost a zájem, které emigrantům přinášela tato československá vládní akce (Veber 1996, 58). Československá pomocná akce byla multinacionální, politicky spíše tolerantní a sociálně homogenní. Emigraci přinesla možnost pokračovat v akademické dráze (studentské, či pedagogické) a ruským vystěhovalcům umožnila kulturní a společenský život. V podstatě jí nabídla nový domov. Na ruskou pomocnou akci byl vynaložen velký peněžní obnos – přes půl miliardy korun (Kopřivová et al. 1995, 3 – 4).

Jak je známo, v roce 1929 zasáhla Evropu a pochopitelně i Československo celosvětová ekonomická krize a Ruská pomocná akce byla proto v likvidaci. Na počátku 30. let byla hospodářská a politická krize v Evropě stále zřetelnější. Došlo tedy k hojnému pohybu emigrace z Ruska v Evropě. Dá se říci, že směřovali do zemí, kde byl politický klid a poptávka po pracovní síle. Především se jednalo o Severní a Jižní Ameriku, Afriku (zvláště zámořské koloniální francouzské oblasti). Obzvláště v Kanadě a Spojených státech emigranti získávali občanství mnohdy zanedlouho po příjezdu. Jen menší část uprchlíků z Ruska se v Evropě asimilovala. Minimum evropských států totiž přijalo vlastní zákony umožňující naturalizaci emigrantů z Ruska. V Evropě byla naturalizace nejpokročilejší ve Finsku, Polsku, Rumunsku, Bulharsku, Jugoslávii a také ve Francii. Československá republika mezi ně však nepatřila a stala se tak tranzitním státem (Veber 1996, 78 – 78).

4.1.2 Nucená repatriace po konci druhé světové války

Dle Vebera můžeme konstatovat, že rok 1945 byl pro emigranty z Ruska katastrofou. Většina ruských přesídlenců už měla československé občanství. Někteří, zejména intelektuální špičky, dosud žili na takzvané nansenovské pasy, které jim byli vydávány jako cestovní dokumenty. Rusové podlehli poválečné euforii z ruského vítězství. Většina emigrantů si zvykla politikou se raději nezaobírat, a pokud navíc pracovali veřejně, pak všechny síly obětovali na šíření a popularizaci ruské kultury, včetně výuky ruského jazyka. Hned s příchodem vojenských jednotek měly tehdejší úřady za úkol vypracovat seznam emigrantů z Ruska a podle nich se rozjely státní orgány SSSR - oddíly NKVD a speciální bezpečnostní jednotky k odhalování zrádců SMERŠ (Veber 1996, 84 – 85). Poté následovalo zatýkání, mučení, vyslýchání a následné deportace ruských emigrantů do socialistických lágrů. Během těchto procesů se tak Češi stali udavači i ochránci ruských emigrantů. Vzájemné udávání v rámci ruské diaspory zapříčinilo zrod nedůvěry, podezíravosti a skepse. Tato situace rozložila dosavadní přátelské vztahy (Sládek 2010, 28). Reálné důvody tohoto zatýkání nelze přesně vymezit, šlo o promyšlenou činnost sovětské policie. Nebylo výjimkou, že byli zatčeni i ti, kteří se nikdy neangažovali. Tyto skutečnosti vedly k vlně vzájemného podezírání a odcizení zbylé ruské komunity. Poslední zatýkací akce se uskutečnila 16. července 1946.

Po těchto donucovacích akcích Rudé armády a NKVD proti ruským i ukrajinským emigrantům zůstala v československé republice pouze malá část příslušníků ruské národnosti (Veber 1996, 85).

4.2 Emigrace mezi lety 1948 – 1989

Nezávisle migrovat za doby socialistického bloku bylo téměř nereálné. Pracovní migrace měla z velké části ideologický podtext v rámci zemí socialistického tábora. Možností k emigraci do Československa bylo zejména uzavření sňatku s československým občanem či občankou. Jak uvádí Sládek, přistěhovalectví z důvodu uzavření sňatku, označujeme jako migraci dobrovolnou. Za socialistického Československa hodně Rusů migrovalo právě z důvodu sňatku bez jakýchkoliv vedlejších motivů (Sládek 2010, 29).

4.2.1 Rusové na území Československa v roce 1968

Společenství ruských vojáků na území Československa od roku 1968 se pochopitelně úplně nedotýká problematiky ruské menšiny či migrace. Počet ruských vojáků u nás však v této době nebyl zanedbatelný a toto období je také důležitým historickým milníkem naší vlasti, a proto se bakalářská práce touto kapitolou krátce zabývá. Na okupaci roku 1968 dle mého názoru mnoho obyvatel naší země vzpomíná poněkud nešťastně, protože obsazení ruskými tanky bylo vnímáno jako narušení suverenity naší země. Zřejmě proto jsou na toto období někteří obyvatelé naší vlasti stále poněkud citliví. Po dlouhou dobu měli Češi a Rusové velice kladný přátelský vztah, který však po událostech roku 1968 bezpochyby ochladl.

Dle subjektivního pozorování Vavroušky (Bývalý zpravodaj Českého rozhlasu v Rusku, který v této zemi strávil 4 roky) ruští vojáci, kteří dvaadvacet let okupovali tehdejší Československo, na tento pobyt vzpomínají téměř jako na dovolenou. Invaze vojsk Varšavské smlouvy do naší země roku 1968 nebyla podle armádních úředníků vojenská operace, ale bratrská pomoc. V Rusku málo kdo chápe, že dvacetiletá vojenská okupace Československa zničila plány, naděje a svobodu obyvatel naší země (Vavrouška 2009, 168 – 169). O skutečném životě sovětských vojáků na území našeho státu však bohužel neexistuje mnoho opravdu spolehlivých pramenů, každodennost života se Sovětskou armádou bohužel nebyla dosud nijak podrobně zpracována. Tento nedostatek dnes

poskytuje půdu pro nepodložené úvahy (Tomek, Pejčoch 2015, 53). Za okupace vojsky států Varšavské smlouvy v čele se Sovětským svazem, zahájené srpnem 1968, v Československu pobývalo neuvěřitelných 73 500 ruských vojáků a přibližně 40 000 jejich rodinných příslušníků, kdy odsun posádek proběhl v létě roku 1991 (Pešková 2006, 49 – 50).

Závěrem ke čtvrté kapitole lze konstatovat, že Pešková (2006, 53) zmiňuje, že na území České republiky stále žijí potomci první vlny emigrace, které však lze po tolika letech pobytu na našem území označit možná už více za Čechy než Rusy. Dle Peškové lze za starousedlíky považovat také občany z Ruska, kteří se sem kupříkladu oženili nebo provdali. V případě okupace roku 1968 prakticky nikdo z Ruských vojáků a jejich rodinných příslušníků na území našeho státu nezůstal (Pešková 2006, 50).

5 RUSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY PO ROCE 1989

5.1 Ruská emigrace po roce 1989

Leontiyeva a Vávra (2009, 11) poukazují na to, že masová migrace je dnes na našem území poměrně novým fenoménem. Po roce 1989 a po pádu politických režimů totalitárních států počet nově příchozích migrantů neustále narůstá.

Po roce 1989 se v Československé republice (později v České republice) počet cizinců postupně zvyšoval. Otevřením hranic vznikaly nové možnosti podnikat především díky existenci poměrně liberálního pracovního trhu. V souvislosti s politickými změnami po roce 1989 si celá řada národnostních menšin (které žili na území ČR již před rokem 1989) obnovila či založila spolkovou činnost. Po Slovácích tvořili nejpočetnější komunitu Ukrajinci. Ti přicházeli zejména za prací. Po roce 1989 své spolky zakládaly také menší národnostní menšiny jako Maďaři, Poláci, Rusové, Bulhaři, Ukrajinci a také Řekové (Bilík 2013, 134 – 135). Jak uvádí Drbohlav (2010, 31) politické změny, které byly zahájeny v roce 1989, zásadně ovlivnily další vývoj mezinárodní migrace v Česku. Mezi nejdůležitější okolnosti, které vstupovaly do hry, patřil pád „železné opony“ a ekonomická a politická transformace.

Ruská migrace po roce 1989 byla zapříčiněna zejména krizí sociální sféry, obrovskou nezaměstnaností, fenoménem vzniklé chudoby, problematikou dostupností lékařské péče a vzdělání v Rusku, dále také zvýšenou kriminalitou a nebezpečím, etnickou diskriminací, menšinově též politickými důvody. Jde o kumulaci několika uvedených „push faktorů“² vedoucích k nezávislé volbě migrovat, která přišla s vládou Borise Jelcina v Rusku. Důležitou roli v migraci hrály nově etablované agentury, které zprostředkovávaly veškerou potřebnou dokumentaci, vytipovávaly přijatelné destinace a ruskému migrantovi zajišťovaly „servis“ v dané zemi. Z migrace se tak stal docela dobrý byznys (Sládek 2014, 13). Hned po roce 1989 a v první polovině 90. let k nám směřovali Rusové, kteří se ocitli v tíživé ekonomické situaci. Nespočet vzdělaných lidí přišlo o práci, nevyplácely se jim platy a lidé, kteří měli nějaké vazby na Československo a Českou republiku, nebo vlastně i ti, kteří vazby neměli, prodali doma majetek, vybrali úspory a odjeli za lepším životem (Pešková 2006, 50 - 51).

Pro ruský národ bylo bezpochyby velice tíživé vyrovnat se s rozpadem sovětského bloku v roce 1989, rozkladem SSSR roku 1991 a následnému zrodu nezávislého postsovětského Ruska rovněž roku 1991. Obyvatelstvo propagandou utvrzované v představě o dokonalosti vlastního systému zažilo kulturní šok. Země dále prošla v devadesátých letech katastrofální hospodářskou krizí, která nemalou část obyvatel dostala na hranici přežití a trvala tak celá 90. léta. Většina státních podniků zkrachovala, v zemi se začal objevovat organizovaný zločin a kriminalita. Vznikala také vrstva extrémně chudých a bohatých (Petráš 2012, 289). Kajanová (2009, 27) uvádí, že hlavním důvodem ruské migrace do České republiky v tomto období byla také vysoká kriminalita v zemi a politická nestabilita.

Podle Drbohlava, přes relativně krátkou dobu, která uplynula od Sametové revoluce, porevoluční migrace do ČR prošla čtyřmi fázemi:

- 1990 – 1992 byla realizována politická reforma a migrační mechanismy byly navrženy. Po tom co se uvolnily zákony omezující pohyb přes hranice, v České republice „vystrkují tykadla“ první migranti.

---

² Push faktory jsou stimuly posilující migraci ve výchozí zemi. Jedná se kupříkladu o nízkou úroveň životních podmínek, nedostatek ekonomických i pracovních příležitostí, politická represe, válečné konflikty, přírodní katastrofy apod (Hodač, Kotrba 2011, 212).

- 1993 - 1996 naše země úspěšně přešla přes ekonomickou transformaci a začíná tak mnohem výraznější příliv migrantů, který neustále roste. Důležitou událostí v tomto období bylo právě také rozdělení Československa a vznik samostatné České republiky k 1. lednu 1993.
- 1997 – 1999 došlo k ekonomické nerovnováze, v důsledku toho česká vláda bojuje s nepříznivou ekonomickou situací a urychluje transformační procesy prostřednictvím nových ekonomických opatření. Migrační politika se stala restriktivnější a příliv zahraničních pracovních sil se tak snížil.
- Od roku 2000 se dle D. Drbohlava ekonomická situace v ČR opět razantně zlepšovala. Vstoupily však v platnost nové migrační zákony a přistěhovalecká politika začala být v praxi více omezující (Drbohlav 2003, 10 – 11).

Česká republika byla z hlediska migrace během první poloviny devadesátých let zemí tranzitní neboli přechodnou (cizí státní příslušníci k nám přišli a pak dále putovali do zemí západní Evropy). V posledních letech se však naše země stala zemí cílovou. (Hodač, Kotrba 2011, 234). Jak uvádí Pešková (2006, 50 – 52) mohou za to především zlepšující se ekonomické podmínky a postavení naší republiky v mezinárodní politice, zejména vstup do Severoatlantické aliance (NATO) v roce 1999 a také vstup České republiky do Evropské unie (EU) v roce 2004. Právě tyto výše zmíněné události měly za následek razantní zvýšení objemu mezinárodní migrace (Drbohlav 2010, 31).

Jak uvádí Drbohlav (2010, 152) díky zvyšujícím se imigračním tokům roste (až na mírné výkyvy zmiňované výše) prakticky po celé období 1989 až 2008 počet cizinců na území České republiky, a to ze 78 tisíc v roce 1993 na 440 tisíc v roce 2008. Lze také konstatovat, že zatímco počet občanů Slovenska a Polska se od poloviny 90. let příliš nemění, počty občanů z Ukrajiny, Vietnamu a Ruska od roku 2008 více než dvojnásobně vzrostly (Drbohlav 2010, 152). Tím se však práce zabývá v kapitole, která se týká statistických údajů o ruské menšině.

Klíč k podstatě soudobého mezinárodního pohybu mnoha Rusů je nutné hledat v podmínkách života v samotné Ruské federaci. Socioekonomická situace v této zemi je jednou z hlavních determinant populačního pohybu a bezpochyby klíčově ovlivňuje počet a strukturu ruské imigrační komunity v Česku dnes, jakož to bude i v budoucnu. Stávající totální krize sociální sféry společnosti Ruské federace s sebou přináší celý

souhrn problémů, které zpravidla ve vzájemné propojenosti silně podmiňují migrační stimuly ruské populace. Jedná se zejména o nezaměstnanost, obecně snižující se kvalitu života, rostoucí chudobu (panuje zde veliká rozdílnost příjmů), nedostupnost lékařské péče pro převážnou většinu obyvatel, zhoršující se zdravotní stav populace, nekvalitní vzdělání a stále zhoršující se jeho dostupnost, horší životní prostředí, ustavičná hrozba ekologických, technologických nebo jiných sociálních katastrof apod. (Drbohlav et al. 1999, 4).

V dnešní moderní době se Rusové usazují na území České republiky trvale či přechodně a tento proces je projevem mezinárodní migrace. Občany Ruské federace dnes nevedou k přestěhování do ČR zejména motivy politické, z důvodu že většina Rusů, kteří u nás žijí, patří mezi bohaté, někdy až velice bohaté osoby. Ruští občané se v materiálním dostatku nacházeli většinou i doma, avšak za své peníze tam nedostávali náležitě kvalitní zboží či služby a nemohli vzhledem k okolním podmínkám žít v patřičném komfortu, což jim pochopitelně začalo vadit (Pešková 2006, 50 – 52).

Zatímco ukrajinská migrace do České republiky je dána přímo katastrofálním stavem ukrajinské ekonomiky, důvodem ruské emigrace není nouze, ale strach o bezpečnost díky politické nestabilitě a vysoké kriminalitě. Ruskou emigraci můžeme označit za stabilnější a jejím důvodem je usazení se v České republice, kdežto Ukrajinci se spíše „kyvadlově“ stěhují za prací do České republiky. Kromě kulturní či geografické blízkosti je poměrně častým důvodem doporučení naší země od příbuzných a známých a také fakt, že ČR je relativně levnější a snadnější destinací. Migranti tak často přicházejí za pomoci krajanů a rodiny (Rákoczyová et al. 2009, 120 – 121). Rusy k nám dnes přivádí zejména potřeba většího bezpečí, klidu, stability a celkově snazšího života. Současné Rusko je přeci jen poněkud byrokratičtější než naše země. Lidé tam mohou mít problémy se svým podnikáním (korupce a nebezpečí ze strany mafie) či uskutečňováním dalších osobních záměrů. Poslední dobou z Ruska přicházejí i mladí muži, aby se vyhnuli osmnáctiměsíční povinné základní vojenské službě. Jak uvádí Pešková, Rusové obvykle nepřicházejí do ČR jako uprchlíci, nýbrž jako lidé vzdělaní, vysoce kvalifikovaní a úspěšní. Značný problém, kterému pak Ruská federace čelí, je „odliv mozků“ („brain drain“), protože ze země odcházejí zejména inženýři, lékaři, vědci apod. To platí například i o některých ruských vysokoškolských studentkách,

kteřé si kupřříkladu začaly přes internet dopisovat s českými mladíky. Z nich se poté stali partneři a dívky je následovaly do České republiky (Pešková 2006, 50 - 52).

5.2 Pobyt cizinců z Ruska na území České republiky

Pobyt cizinců na území České republiky pochopitelně upravuje několik rozdílných právních norem a tato situace cizí státní příslušníky rozděluje na několik odlišných kategorií. Existuje více druhů pobytu cizince na území České republiky. S každým druhem pobytu se ovšem pojí rozdílná práva a povinnosti. Touto kapitolou se práce zabývá, protože největší část migrantů z Ruska na našem území pobývá na základě dlouhodobého pobytu a trvalého pobytu. Menší počet Rusů pak na základě víza nad 90 dní a nejméně je pak žadatelů o azyl. Tato kapitola slouží k pochopení druhů pobytů občanů z Ruské federace na našem území a usnadní tak lepší orientaci v kapitole, která obsahuje statistické údaje s konkrétními čísly u jednotlivých pohybů ruské národnostní menšiny v ČR.

První polovina devadesátých let uplynulého století byla typická prakticky neomezeným režimem pobytu občanů bývalého Sovětského svazu v České republice. Od roku 2000 však pobyt těchto cizinců na území ČR podléhá vízové povinnosti (Rákoczyová et al. 2009, 117).

Občané Evropské Unie mohou na našem území pobývat libovolně dlouhou dobu i bez povolení. Já se však budu zabývat příslušníky třetí země, kterou je právě Ruská federace. Jak uvádí Drbohlav (2010, 33) občané třetích zemí, jsou cizí státní příslušníci mimo občany EU, Švýcarska a Evropského hospodářského prostoru³. Tito občané třetích zemí u nás pobývají krátkodobě do 90 dnů, s vízy nad 90 dnů, s povolením k dlouhodobému pobytu a povolení k trvalému pobytu.

Krátkodobé vízum k pobytu do 90 dnů

Krátkodobá víza jsou platná pro jeden či pro několik vstupů k pohybu na území schengenského prostoru. Období souvislého pohybu ani celková doba po sobě jdoucích pohybů nesmí překročit 90 dnů během každých 180 dnů. Udělování těchto víz v zásadě spadá do pravomoci Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Žádosti

---

³ Evropský hospodářský prostor (EHP) se současně skládá z 30 států a vyjma 27 členských států EU do něj patří také Norsko, Island a Lichtenštejnsko (Drbohlav 2010, 33)

o prodloužení doby pobytu na krátkodobé vízum se podává na odborech cizinecké policie krajských ředitelství policie ČR (MVCR – Občané třetích zemí, 2015).

Dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů

Žádost o dlouhodobé vízum za účelem vyžadujícím pobyt na území České republiky delší než 3 měsíce lze podat na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí. Předpoklady jsou poměrně nekompromisní. Je třeba doložit doklad totožnosti, doklad o zajištění finančních prostředků k pobytu, doklad o zdravotním pojištění, výpis z rejstříku trestů a na požádání i lékařskou zprávu. Někdy mohou být tyto situace komplikované, proto není výjimkou, že se cizincům s dlouhodobým pobytem občas nezdaří jeho prodloužení. Musí pak vycestovat a žádat o pobyt znovu. Někteří z nich však zůstanou na našem území bez oprávnění, nelegálně. Udělení dlouhodobého víza je vždy vázáno na účel pobytu. Může se jednat o vízum za úmyslem studia, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny, vědeckého výzkumu apod. (Tollarová et al. 2013, 51 – 52).

Pobyt na základě povolení k dlouhodobému pobytu

Tento typ může získat cizinec, který u nás pobývá na vízum nad 90 dnů a rád by zde pobýval déle než šest měsíců a účel jeho pobytu trvá. Předepsané jsou rozdílné doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu (obvykle se jedná o jeden nebo dva roky, které lze prodloužit). Znovu zde musí existovat účel pobytu (studium, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny apod.). Obecně platí, že cizinec smí pobývat na území za stejným účelem, za jaký mu byl povolen pobyt. Jestliže účel pobytu přestane platit, například když cizinec dostane výpověď z práce, zruší se i povolení k pobytu. Cizí státní příslušníci s dlouhodobým pobytem však mají nižší rozsah práv než cizinci s pobytem trvalým (Tollarová et al. 2013, 52). Od 1. ledna 2009 musí cizinci k žádosti o trvalý pobyt předložit osvědčení o znalosti českého jazyka, a to na úrovni A1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Tuto zkoušku však hradí stát a v případě neúspěchu si pak další pokusy platí migrant, stejně jako přípravu na tyto zkoušky. Zkouška se však nevztahuje na cizince, kteří nedosáhli 15 let nebo dosáhl 60 let (Hodač, Kotrba 2011, 233). Převážná část osob ze zemí bývalého SSSR pobývá na našem území na základě dlouhodobého pobytu za účelem zaměstnání či podnikání (Rákoczyová et al. 2009, 122 - 123). I u občanů z Ruské federace je o dlouhodobý pobyt veliký zájem (konkrétní čísla v následující kapitole).

Trvalý pobyt

Trvalý pobyt se uděluje na dobu deseti let, a na rozdíl od pobytu dlouhodobého, není jeho prodloužení v praxi příliš složité. O trvalý pobyt migranti usilují z důvodu volného přístupu na trh práce a také v souvislosti s možností pořízení vlastního bydlení a usnadnění přístupu k úvěrům tuzemských institucí. Po vstupu ČR do Schengenské zóny je tento typ pobytu také spojován s možností svobodnějšího pohybu v rámci spojené Evropy (Rákoczyová et al. 2009, 122 - 123). Cizinec má jistotu pobytu, nemusí se tedy obávat, že se mu nepodaří pobyt prodloužit a může tedy svobodněji zamýšlet svou budoucnost. Tento pobyt může cizinec získat až po pěti letech souvislého pobytu na území na vízum nad 90 dní a na povolení k pobytu dlouhodobému. Doba setrvání za účelem studia se počítá jednou polovinou. Na udělení tohoto pobytu po pěti letech je při splnění daných podmínek právní nárok. Mezi podmínky k udělení trvalého pobytu se řadí také povinnost prokázat znalost českého jazyka formou zkoušky a také určitý finanční příjem (Tollarová et al. 2013, 52).

Trvalý pobyt je mezi emigranty ze zemí bývalého SSSR velice žádaný. Nabízí totiž mnohem větší jistotu a práva (Rákoczyová et al. 2009, 123). Co se týče konkrétně Rusů, lze konstatovat, že trvalý pobyt je aktuálně nejžádanější (v roce 2014 na našem území pobývalo na trvalý pobyt 18 548 občanů původem z Ruské federace z celkového počtu 34 684, což lze vyčíst z tabulky v následující kapitole).

Žadatel o mezinárodní ochranu (žadatel o azyl)

Jedná se o osobu, která žádá Českou republiku o ochranu. Žadatel o azyl je vlastně uprchlík a žádá o mezinárodní ochranu, častokrát z důvodu protirežimních politických aktivit či proto, že se stal terčem mučení nebo krutého zacházení v zemi původu nebo má v zemi původu oprávněný strach. O udělení mezinárodní ochrany pak rozhoduje ministerstvo vnitra (Tollarová et al. 2013, 48 – 49). Jak však uvádí Drbohlav (2010, 44) žadatelé o azyl nepředstavují v České republice v kvantitativním pohledu významnou část populace a obdobně jako v jiných evropských zemích lze i na našem území sledovat jejich klesající počty. Za období let 1990 až 2008 získalo v České republice azyl pouhých 3 433 z celkového počtu 87 904 žadatelů (3,9 %). Mezi dlouhodobě nejtypičtější žadatele o azyl v ČR patří občané Ukrajiny. Co se samotných Rusů týče, tak pro srovnání uvádím údaje z roku 2014, kdy na základě dlouhodobého pobytu na

našem území pobývalo 18 548 osob z Ruské federace (z toho 10 243 žen) a povolení k azylu mělo z Ruské federace pouhých 268 osob (z tohoto počtu 132 žen). Lze tedy konstatovat, že tato čísla jsou poněkud neporovnatelná. (ČSÚ - Cizinci podle kategorie pobytu a státního občanství k 31. 12.).

5.3 Statistické údaje o ruské národnostní menšině na našem území

Demografické údaje o počtu příslušníků ruské národnosti na území našeho státu se v jednotlivých sčítáních od roku 1921 protínaly s údaji o Ukrajincích či Karpatorusech. Teprve v roce 1991 bylo ve sčítání samostatně zhodnoceno přihlášení k ruské národnosti (Šišková 1998, 63 – 64). V tomto roce v Československu uvedlo slovenskou národnost 314 877 osob, polskou 59 383, německou 48 556, romskou 32 903, maďarskou 19 932, ukrajinskou 8 220, ruskou 5 062, bulharskou 3 487, řeckou 3 379 a rusínskou 1 926 osob (Nosková, Bednařík 2010, 225). Sčítání lidu v roce 1991 zachycovalo pouze cizince s trvalým pobytem a další sčítání v roce 2001 sice již s vízy nad 90 dní, avšak ve srovnání s registrem cizinců Ministerstva vnitra České republiky jich zachytilo pouze asi 60%. Proto označuje Drbohlav informace o cizincích na území Česka po roce 1989 jako značně problematické (Drbohlav 2010, 31 – 32).

Důležitým mezníkem je vznik samostatné České republiky roku 1993, od kterého pak můžeme datovat poměrně soudržné informace o počtech registrovaných cizinců na území ČR včetně jejich dalších charakteristik. Dalším významným předělem je rok 2001, kdy došlo k řadě metodických změn. K rozhodujícím patří v návaznosti na sčítání lidu 2001, zahrnutí cizinců s vízy nad 90 dnů do bilancí obyvatelstva ČSÚ. Až do tohoto období byli do migrační bilance ČR zahrnováni jen migranti, u kterých docházelo pouze ke změně trvalého pobytu. Záznamy o zahraniční migraci před rokem 2001 a po tomto roce jsou tak neporovnatelné. K dalším důležitým korekturám došlo dále v roce 2004 právě v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské Unie (Drbohlav 2010, 31 – 32).

Dle údajů českého statistického úřadu v roce 1999 na území ČR pobývalo 200 000 cizinců, v roce 2000 počet cizinců poklesl na 170 000 cizinců, z důvodu platnosti zákona č. 326/1999 Sb., „o pobytu cizinců na území ČR“, který razantně zpřísnil vstupní a pobytový režim pro většinu cizinců na našem území. Některá ustanovení tohoto zákona však byla omezena novelou platnou od 1. července 2001, která

měla za následek opětovný mírný nárůst počtu cizinců. V roce 2001 naše země čítala celkem 10 230 060 – 100 % obyvatel, z tohoto počtu 12 369 osob ruské národnosti - což je 0,012 % (ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014).

Složení cizinců se z hlediska státního občanství již od roku 1996 na prvních pěti místech nemění. V jednotlivých letech se pouze střídají na prvních dvou pozicích Slovensko a Ukrajina, na pozici třetí bývá Vietnam a na čtvrté a páté se obvykle střídají Polsko a Rusko. Od roku 2009 přibyl také významný počet cizinců z Německa (ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014).

Následující tabulka vycházející z údajů ČSÚ ukazuje na celkový počet cizinců na území ČR v letech 2004 – 2014 s důrazem na cizince z Ruska a druhy jejich pobytu.

Rok	Cizinci celkem	Ruská federace	Dlouhodobý pobyt	Trvalý pobyt	Azyl	Vízum nad 90 dní
2004	255 917	15 032	5 227	5596	285	3 924
2005	280 111	16 627	8638	6012	354	1623
2006	323 343	18 954	7928	8898	390	1738
2007	394 345	23 690	8806	10844	412	3628
2008	439 498	27 467	11301	12048	381	3737
2009	434 600	30 697	15299	12881	400	2117
2010	426 423	32 203	16010	13488	396	2309
2011	436 319	32 782	15342	13915	405	3120
2012	438 076	33 359	15253	15085	398	2623
2013	441 536	33 415	14098	16947	277	2093
2014	451 923	34 684	14266	18548	268	1602

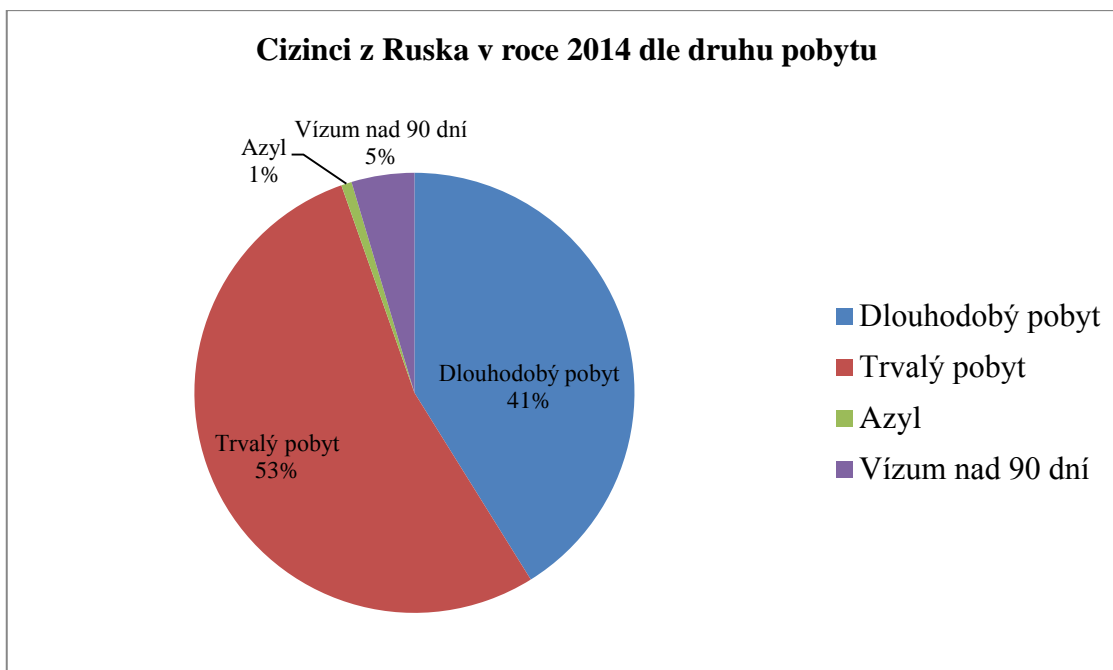
Tabulka 1 Občané z Ruské federace dle druhu pobytů

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014

V roce 2004 se vstupem České republiky do Evropské unie, došlo k rozšíření druhů pobytů, kromě pobytů trvalých a víz nad 90 dnů jsou rozlišovány také pobyty dlouhodobé (pobyty navazující na víza nad 90 dnů) a pobyty přechodné, které se však týkají pouze občanů Evropské Unie (ČSÚ - počet cizinců: popis aktuálního vývoje, 2014). Rok 2004 byl z hlediska migrace velice významný, protože ekonomicky více rozvinuté nové členské země Evropské unie jako Polsko, Maďarsko a Česká republika se staly takřka přes noc imigračními státy (Hodač, Kotrba 2011, 228).

Z tabulky můžeme vyčíst, že počet osob z Ruské federace na našem území každým rokem stále roste. Jak jsem již zmiňovala, důležitým milníkem je vstup České republiky do EU k 1. květnu 2004, který měl za následek růst migrace na naše území. Dále bychom mohli konstatovat, že pokles migrantů v ČR způsobily dopady světové hospodářské krize v roce 2009, to však příliš neplatí pro migranty z Ruské federace, protože jejich počet v roce 2009 neklesl, naopak mírně rostl (i přes existující ekonomické problémy země v tomto roce). Ruští migranti řeší svým odchodem především nedostatek sociálních jistot a nestabilní politický systém. Dále lze konstatovat, že největší část migrantů z Ruska na našem území (dle nejnovějších údajů z roku 2014) pobývá na základě trvalého pobytu 18 548 Rusů z celkového počtu 34 684 osob z Ruské federace, následně je pobyt dlouhodobý – 14 266, menší zájem je pak o udělení víza nad 90 dní – 1 602 a nakonec azyl – pouhých 268 Rusů. Závěrem lze tedy konstatovat, že více než polovina Rusů v roce 2014 pobývala v ČR na základě trvalého pobytu (důvodem velkého zájmu o trvalý pobyt je obecně více jistot a výhod).

Následující graf je zpracován z údajů ČSÚ a ukazuje na cizince z Ruska dle jejich pobytu v roce 2014.

Graf 1 Cizinci z Ruska v roce 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014

5.4 Charakteristika ruské menšiny v České republice

Ruskou emigraci po roce 1989 můžeme označit z velké části za dobrovolnou, u které hrají hlavní roli příznivější podmínky České republiky. Přitažlivé podmínky cílové země označujeme jako „pull faktory“⁴. Mezi lákavé faktory pro přistěhovalce ze zemí bývalého Sovětského svazu řadíme především příznivé ekonomické faktory, poptávku po práci, politické svobody, kulturní i jazykovou blízkost. Tuto atraktivnost nabízí právě Česká republika. Ekonomická i politická nejistota v Ruské federaci má tak za následek silné vlny emigrace, z nichž nejsilnější nastala právě po rozpadu SSSR.

Ruskou menšinu od počátku charakterizuje jistý druh uzavřenosti. Většina Rusů přichází na území České republiky bez znalosti jazyka. Etnická příbuznost a rodinné vazby jsou pak zásadními momenty ve vytváření vztahů a vzájemných vazeb Rusů v České republice. Už od počátku se mezi sebou rozdělují podle sociálního statusu. Rusové, kteří přišli s finančním kapitálem a úspěšně na našem území podnikají, nijak nenavazují kontakty s Rusy, kteří v České republice začínají bez ekonomického zázemí

⁴ Pull faktory jsou stimuly posilující atraktivitu cílových zemí. Kupříkladu se jedná o lepší pracovní příležitosti, politické svobody, přítomnost příbuzných apod. (Hodač, Kotrba 2011, 212).

(Sládek 2014, 13 – 14). Sládek (2010, 129 – 130) uvádí, že sociální situace ruských migrantů je závislá na kapitálu, který si s sebou do cílové země přivezli, avšak také vrstva bez značných počátečních zdrojů se časem dokázala prosadit v české společnosti. Vzdělanější Rusové považují sami sebe za vyšší nebo nižší střední vrstvu.

Podle Volkové (2006, 127) je současná ruská menšina na území České republiky značně rozvrstvená a to i nad rámec časově ohraničených etap ruské imigrace, které směřovaly a stále směřují do českých zemí. Ruskou menšinu různí nejen délka pobytu, ale i motivy migrovat, působení v ČR, životní hodnoty i názorová orientace. Jak práce zmiňuje ve čtvrté kapitole, na území naší země stále žijí potomci emigrace z 20. let. Pešková (2006, 50 – 53) však uvádí, že po tolika letech jsou možná více Čechy než Rusy. Za starousedlíky lze také považovat občany z Ruska, kteří se sem kupříkladu provdali či oženili. Jak zmiňuje Pešková, nově příchozí Rusy, však tito představitelé historické emigrace, mezi sebe nijak nepřijímají. Tito starousedlíci vnímají příslušníky nové vlny za zbohatlíky, kteří chtějí v České republice pouze v klidu utrácet své nabyté peníze. Mezi Rusy, kteří k nám přišli po roce 1989, tvoří významnou skupinu ruští podnikatelé. Na českém trhu působí přibližně 3 000 firem, které mají ruského vlastníka, nebo operují s ruským kapitálem. Česká republika je pro ně příznivější zejména díky příznivějšímu podnikatelskému prostředí.

Rozdělení zdejší ruské komunity je na rovině etnické, socio-ekonomické i politické, což však bylo i za existence První republiky československé. Diverzifikace Rusů je vzhledem k rozloze počtu obyvatel Ruské federace přirozeným jevem. Vůle a schopnost navázat vztahy s českými obyvateli ruskou diasporu rozdělují. Co se českých politických stran týče, nemají Rusové jasné preference, avšak favorizují spíše euroskeptické pravicové subjekty. Ruští migranti se však ve většině případů nechtějí otevřeně politicky vyjadřovat, nebo je politika nezajímá. V roce 2009 byl mezi Rusy velice populární bývalý český prezident Václav Klaus. Ruskou diasporu rovněž oddělují politické názory. U starší generace ruských emigrantů (kteří poznali život v socialistickém Československu díky tehdejším vztahům uvnitř zemí Rady vzájemné hospodářské pomoci) je známá především nostalgie po časech SSSR. Ohledně pohledu na současné Rusko došlo k radikalizaci postojů vzhledem k pohledu na Rusko a způsobu vlády Vladimíra Putina (Sládek 2014, 14 – 15).

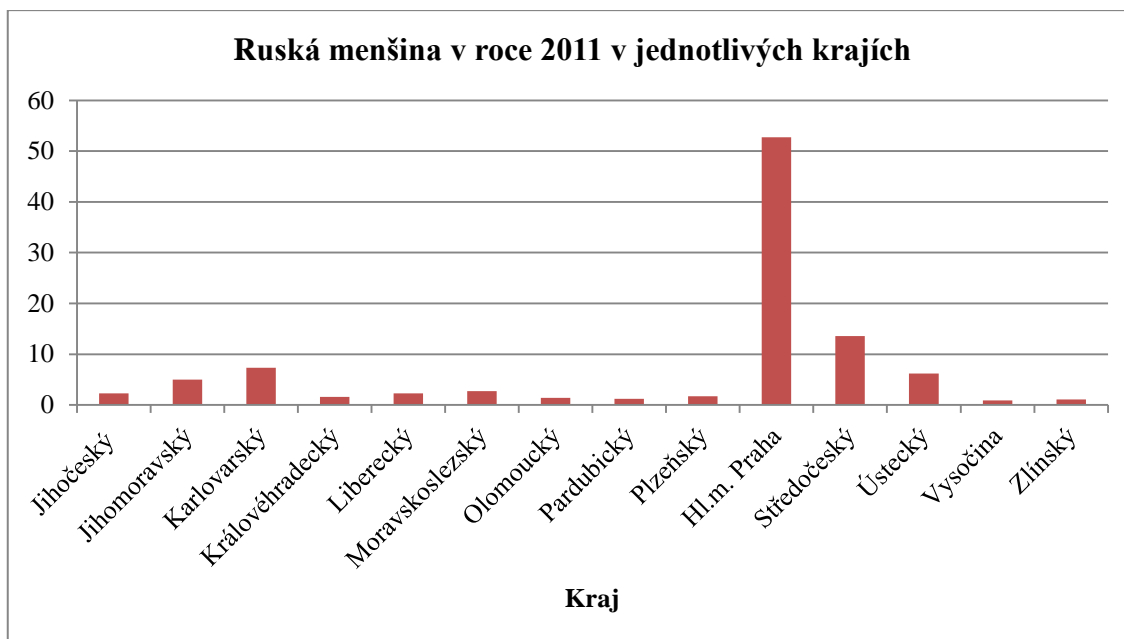
Nejznámější oblíbenou destinací jsou především Karlovy Vary. Zde staví novostavby a kupují majetek. Dále Rusové tvoří komunity například v Praze – Hůrka, Nové Butovice a Bubeneč. Zde mají vlastní sociální síť, kde mají specializovaná zdravotnická pracoviště výhradně pro ruskou klientelu, ruské realitní kanceláře, kosmetické salóny, krejčovství, obchody a vzdělávací střediska (Sládek 2014, 13 – 14). Jak uvádí Rákoczyová et al. (2009, 19) typickým rysem mezinárodní migrace je totiž koncentrace migrantů v největších městech České republiky. Charakteristické je především stěhování do hlavního města Prahy, zde již řadu let žije zhruba třetina celkového počtu přistěhovalců (skoro 11 %). Vysoký počet migrantů vykazuje také Brno, ve kterém jejich podíl na celkové populaci přesahuje 5 %.

Následující tabulka a rovněž graf vycházející z analýzy ČSÚ ukazuje na výskyt ruské menšiny k roku 2011 dle jednotlivých krajů ČR v %.

Kraj	Počet příslušníků ruské menšiny v roce 2011 (v%)
Jihočeský	2,3
Jihomoravský	5,0
Karlovarský	7,3
Královéhradecký	1,6
Liberecký	2,3
Moravskoslezský	2,7
Olomoucký	1,4
Pardubický	1,2
Plzeňský	1,7
Hl.m. Praha	52,7
Středočeský	13,6
Ústecký	6,2
Vysočina	0,9
Zlínský	1,1
celkem %	100,0

Tabulka 2 Ruská menšina po krajích

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014

Graf 2 Ruská menšina dle jednotlivých krajů ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – Analýza: Národnostní struktura obyvatel, 2014

Z tabulky můžeme vyčíst tři nejvýraznější centra ruské emigrace, jimiž jsou Praha, Středočeský kraj a Karlovarský kraj. Dle pozorování Sládka (2010, 41) někteří Rusové žijící v Praze nechtějí být spojováni s Rusy z Karlových Varů, protože se považují za lidi s odlišnou mentalitou, s jinými zájmy a odlišnými názory na život. Někteří Rusové žijící v Praze se o Karlových Varech vyjádřili jako o „malé Moskvě“ či „ruské nemoci“ (Sládek 2010, 41).

V Karlových Varech ruská menšina tvoří bezpochyby významnou skupinu a z předchozí tabulky lze vyčíst, že přítomnost Rusů je v tomto západočeském městě značná. Jak uvádí Šimíková (2004) ruská menšina se v tomto městě většinou skládá z movitějších Rusů, kteří podnikají s realitami, v obchodu, zdravotnictví a lázeňských službách. Ruská přítomnost a její investice bezpochyby pomáhají zlepšovat celkový vzhled města. Co se týče hlavního města Prahy, tak Janíčko (2010, 7) uvádí, že Ruské populaci v hlavním městě sice stále chybí prostorová koncentrace avšak přítomnost ruské menšiny v Praze je patrná z každodenní zkušenosti vnímavého Pražana. Z grafu lze vyčíst, že přímo naše hlavní město v roce 2011 celkem čítalo 52,7 % příslušníků Ruské menšiny.

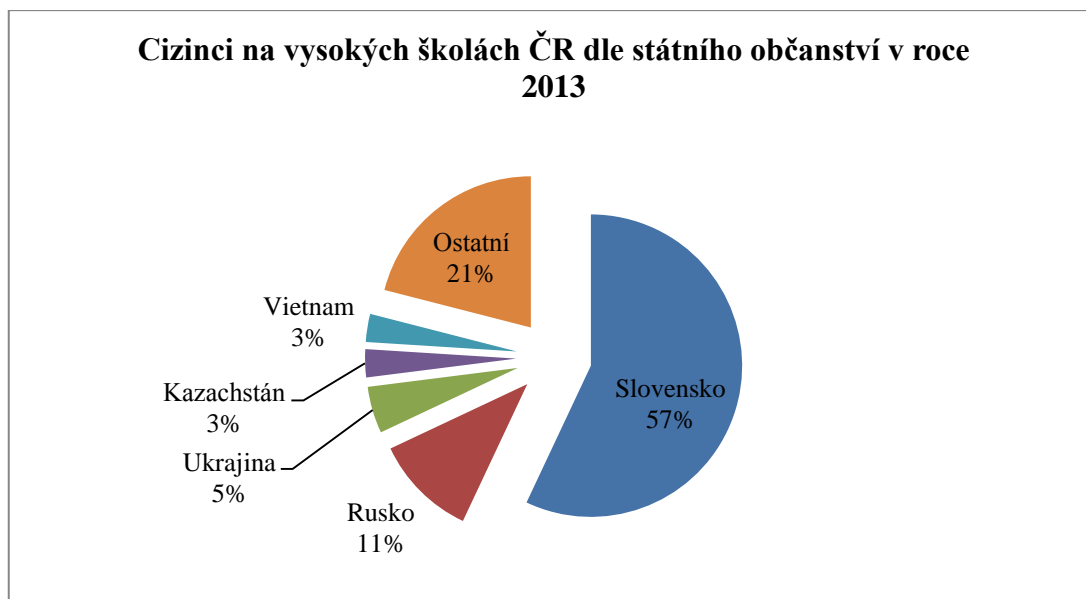
5.4.1 Studenti z Ruské federace

Tuto podkapitolu považuji za důležitou část bakalářské práce, protože jsem se na skupinu ruských studentů částečně zaměřila ve svém dotazníkovém šetření (které budu rozebírat v poslední kapitole tohoto textu). Ruští studenti tvoří nejdominantnější skupinu mých respondentů (konkrétně 21 dotazovaných z celkového počtu 33 respondentů) a proto si tato skupina zaslouží zvláštní pozornost. Jak uvádí Sládek (2014, 14) k důvodům Rusů migrovat do České republiky se na přelomu tisíciletí přidala také možnost středoškolského či vysokoškolského vzdělání a mladí Rusové tak na naše území přijíždí tuto možnost využít.

Dle údajů Českého statistického úřadu ve školním roce 2013/2014 pobývalo v mateřských školách 6 307 cizinců, z toho z ruských dětí 455. V základních školách činil počet cizinců 15 109, z toho z Ruska 1 263. Střední školy čítaly 9 147 cizinců, z toho z Ruské federace 1 038 středoškolských studentů. Konzervatoře celkem čítaly 185 cizinců, z toho 25 ruských studentů. Vyšší odborné školy kalkulovaly 547 cizinců, z toho 81 studentů z Ruska (ČSÚ – vzdělávání cizinců, 2014).

V hlavním městě Praze je v činnosti První Česko-ruské gymnázium a 1. Slovanské gymnázium. Vysokoškolsky vzdělávat se pak mohou Rusové v pražské Mezinárodní ruské univerzitě, zde přijímají studenty do oborů, jako jsou práva, finance, management, psychologie, design, ekonomika, lázeňské služby atd. (Sládek 2010, 36 – 37). Právě vysoké školství je oblast vzdělávání, ve které studuje největší počet cizinců.

Následující graf vycházející z údajů ČSÚ ukazuje na nejpočetnější cizince na vysokých školách v České republice v roce 2013.

Graf 3 Cizinci na vysokých školách ČR dle státního občanství

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ - vzdělávání cizinců, 2014

Z grafu lze vyčíst, že nejčastějšími cizími studenty na vysokých školách jsou občani ze Slovenska. Dále český statistický úřad v roce 2013 zaznamenává nárůst počtu studentů z bývalého Sovětského svazu - Ruská federace, Ukrajina, Kazachstán a Vietnam. V roce 2013 na vysokých školách České republiky celkem studovalo 40 836 cizinců. Nejvíce cizích státních příslušníků studuje na vysokých školách v Praze (konkrétně 20 607), poté v Brně (12 032 cizinců). Dalšími významnými městy z hlediska vysokoškolských studentů z ciziny jsou pak Ostrava (1 577) a Olomouc (1 512) (ČSÚ – vzdělávání cizinců, 2014).

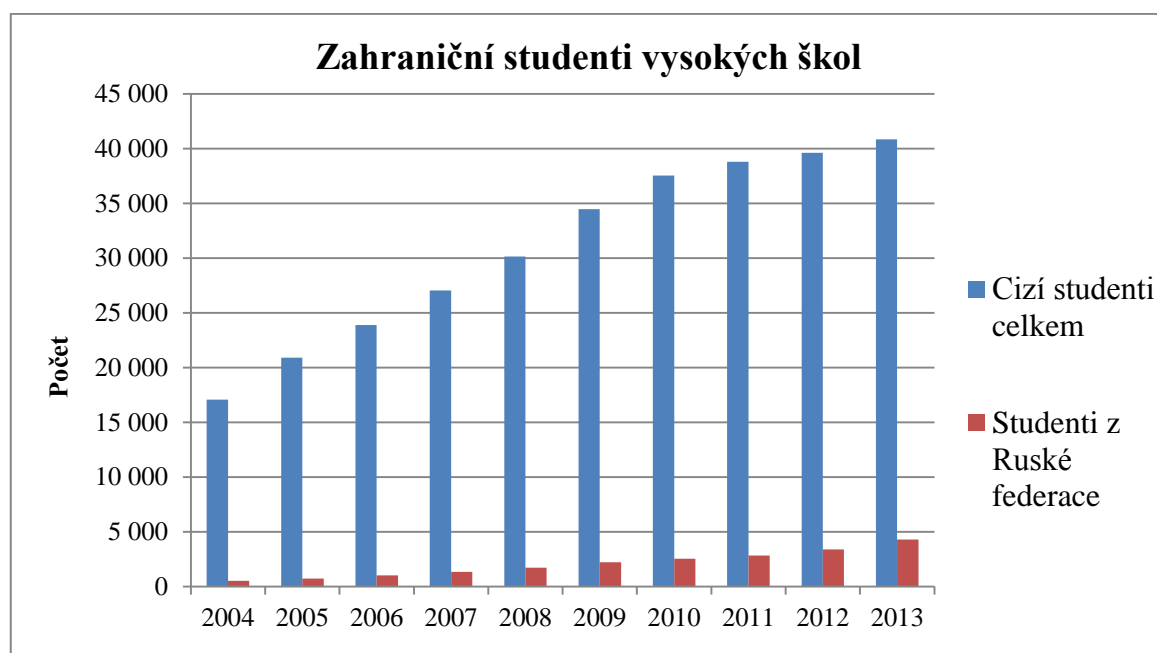
Podle Kopecké (2012, 1–3) jsou mezi ruskými studenty v České republice nejčastějšími motivy pro příjezd na naše území podobnost jazyka, blízkost slovanské kultury, možnost studovat zdarma a prestiž vysokých škol.

Tato tabulka a rovněž i graf vycházející z údajů ČSÚ ukazuje na cizince studující na vysokých školách a následně na studenty vysokých škol z Ruské federace.

Rok	Cizí studenti celkem	Studenti z Ruské federace
2004	17 082	543
2005	20 898	741
2006	23 877	1 030
2007	27 053	1 337
2008	30 141	1725
2009	34 466	2 225
2010	37 541	2 546
2011	38 782	2 851
2012	39 599	3 387
2013	40 836	4 312

Tabulka 3 Studenti vysokých škol z Ruské federace

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – vzdělávání cizinců, 2014

Graf 4 Zahraniční studenti vysokých škol

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ – vzdělávání cizinců, 2014

Z tabulky i grafu lze vyčíst, že neustále roste jak počet vysokoškolských cizinců celkem, tak počet studentů vysokých škol z Ruské federace. Jak totiž uvádí Kopecká (2012, 1 - 3) vystudovat vysokou školu v Evropě se cení poměrně vysoko a některé ruské rodiny jsou do vzdělání svých dětí ochotny investovat. Neustálý růst studentů

z Ruské federace lze přikládat také tomu, že ve srovnání s náklady na studium v České republice, musí jedinec v Ruské federaci k dosažení vzdělání na státní vysoké škole platit mnohdy vysokou částku. Bezplatná místa na veřejných vysokých školách v Rusku pochopitelně existují, avšak zkoušky jsou tam poměrně přísnější, přičemž v této oblasti nechybí ani korupce. Nicméně rovněž zařídit si studium v České republice pro Rusy není levnou záležitostí i na veřejné škole. Aby byly ruští studenti schopni složit přijímací zkoušky v češtině, je pro ně většinou nutné navštěvovat přípravný jazykový kurz. Protože politická situace současné Ruské federace není ideální, studium na zahraniční vysoké škole může být součástí ochrany proti politickým změnám a popřípadě součástí dlouhodobější strategie pro trvalou pracovní migraci v zahraničí. Co se týče ruských mužů, může být studium v zahraničí jednou z variant jak se vyhnout povinné službě v armádě. V Rusku dokončují střední školu v 17 letech, a proto pro některé jedince může být migrace za studiem poměrně psychicky náročná (Kopecká 2012, 1 – 3).

Podle šetření Sládka (2010, 36) přibližně pouze třetina Rusů, kteří na naše území přicestují za studiem, svůj pobyt pojmuje jako zahraniční studijní zkušenost po které mají zájem vrátit se zpět do země původu. Převážný počet Rusů tedy plánuje v České republice setrvat, popřípadě i obstarat na území ČR zázemí pro svou rodinu. Během studia se naučí česky, získají nové kontakty a etablojí se v oboru, na který se specializují (Sládek 2014, 14). Na druhé straně Kopecká (2012, 3) poukazuje na to, že při všech výhodách života v České republice všichni studenti nezvládají nezávislý život a odloučení a proto se vrací zpět do Ruska buď ještě před ukončením studia, nebo chtějí rychle ukončit vzdělání a pak se vrátit zpět do vlasti. Důvod může být i ten, že vzhledem k tomu, že evropský titul (v tomto případě titul z České republiky) má vyšší prestiž, posílají někteří ruští rodiče své děti studovat na naše území i proti jejich vůli. Jak uvádí Kopecká (2012, 3) někteří studenti pochopitelně stále nejsou rozhodnutí, zda na území České republiky setrvají či nikoli. Pak jsou ovšem také studenti, kterým je Česká republika malá a přemýšlejí tak o migraci do dalších zemí.

5.4.2 Ekonomicky aktivní migranti z Ruska

Touto podkapitolou se zabývám, protože jak uvádí Drbohlav (2010, 152) imigrace do České republiky je výrazně pracovně orientovaná, a tak souběžně s růstem počtu cizinců narůstal i počet pracujících a podnikajících cizinců. V poslední kapitole práce, která se zabývá adaptací ruské menšiny a kde uvádím malé dotazníkové šetření, je z hlediska respondentů významná skupina právě ekonomicky aktivních Rusů, která po ruských studentech představuje druhý největší počet dotazovaných (11 respondentů z celkového počtu 33).

Podstatnou součástí informací o pobývajících cizincích jsou údaje o jejich ekonomické aktivitě. Evidenci o zaměstnaných cizincích vede Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky (MPSV ČR) a data o vydaných živnostenských oprávněních poskytuje databáze Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO). Tyto údaje jsou pak dostupné od roku 1994. Avšak po tomto období došlo k různým právním i metodickým změnám, které ovlivňují možnost časové srovnatelnosti (Drbohlav 2010, 33). Počet ekonomicky aktivních cizinců začal v Česku významně růst v první polovině 90. let. Roky 1998 a 1999 pak představovaly značný propad způsobený jak vývojem ekonomické situace, tak legislativními změnami. Opětovný růst nastal opět se vstupem ČR do EU v roce 2004 (Drbohlav 2010, 42).

Někteří Rusové u nás vlastní firmy a mají život v České republice jako „náhradní letiště“, tedy jako alternativu k životu, kdyby se situace v Rusku nebo v jiné zemi, kde mají různé zájmy, nevyvíjela podle jejich představ. Ani program Vladimíra Putina zaměřený na návrat „mozků“ zpět do Ruska a zlepšení životní situace zejména ve městech nezapříčinily masový odliv zdejších Rusů zpět do své vlasti (Sládek 2014, 14). Česká republika je pro ně jakousi „pojistkou“. Bohatí Rusové, kteří u nás mají firmy s hmotným zázemím, zde využívají možnosti místního sociálního komfortu (Sládek 2010, 36 – 37). Dle šetření Drbohlava et al. (1999, 5) je výrazným rysem to, že ruští migranti nemají výraznější problémy v materiálním zajištění svých rodin. Rusové jsou naopak velice často migranti movití až velmi movití.

Co se týče ekonomicky aktivních Rusů podle odvětví, největší počet Rusů pracuje v oblasti průmyslu, dále v obchodu, stavebnictví, velice významná je rovněž činnost v oblasti nemovitostí, poté školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti.

Naopak nejméně ekonomicky aktivních z Ruska pracuje v sektoru zemědělství, lesnictví a rybolovu (ČSÚ - obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle národnosti, 2001).

Dle údajů českého statistického úřadu si lze vytvořit představu o počtech zaměstnaných občanů z Ruska v letech 2004 – 2014. Bohužel od roku 2012 jsou k dispozici pouze údaje o Rusech s platným živnostenským oprávněním.⁵ Sám český statistický úřad uvádí, že údaje o ekonomické aktivitě a zaměstnanosti cizinců jsou ovlivněny velmi vysokým podílem nezjištěných odpovědí a je nutné brát v úvahu omezenou spolehlivost údajů o pracujících cizincích na území České republiky (ČSÚ - zaměstnaní cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31.12)

Rok	Zaměstnaní z Ruska celkem	V tom	
		Evidovaní na úřadech práce	S platným živnostenským oprávněním
2004	2 689	1 078	1 611
2005	3 929	2 447	1 482
2006	3 659	2 380	1 279
2007	3 716	2 488	1 228
2008	4 576	3 314	1 262
2009	4 948	3 612	1 336
2010	5 097	3 658	1 439
2011	5 644	3 931	1 713
2012	-	-	1 860
2013	-	-	1 967
2014	-	-	2 150

Tabulka 4 Zaměstnaní z Ruské federace

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ - zaměstnaní cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31.12

Jak uvádí Drbohlav (2010, 42) po roce 2004 došlo k prudkému nárůstu ekonomických aktivit cizinců a na konci roku 2008 bylo v České republice evidováno 361 709 cizinců. Což můžeme říci i o ekonomicky aktivních z Ruska, jelikož z grafu lze vyčíst, že počet ekonomicky aktivních Rusů od roku 2004 pozvolně kontinuálně roste. Dále lze konstatovat, že úbytek ekonomicky aktivních migrantů na našem území zapříčinil dopad

⁵ Od roku 2012 ČSÚ nezveřejnil informace o zaměstnaných z Ruska celkem a o rovněž o evidovaných z Ruska na úřadech práce. Proto nelze tyto data v letech 2012-2014 uvést v tabulce.

světové hospodářské krize, protože dle údajů ČSÚ (zaměstnaní cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31.12) v roce 2009 činil počet zaměstnaných cizinců celkem 318 462. Lze tedy shledávat úbytek 43 247 pracujících cizinců oproti roku 2009. Nicméně mohu konstatovat, že tato situace neplatí pro ekonomicky aktivní Rusy, protože jejich počet se v roce 2009 nesnížil, ale naopak přibyl. Horáková (2010, 83) totiž uvádí, že ekonomická recese vedla spíše ke stabilizaci populace migrantů ze třetích zemí, kteří mají převážně tendenci v České republice setrvat do odeznění krize, zatímco u občanů EU vyvolila spíše jejich odliv z Česka.

Dle údajů ČSÚ (zaměstnaní cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31. 12.) si lze vytvořit také představu o nejpočetnějších skupinách ekonomicky aktivních cizinců, kde se dlouhodobě objevují občané Slovenska, Ukrajiny, Vietnamu a Polska. V roce 2004 (kdy došlo k rychlému přírůstku ekonomických aktivit cizinců díky vstupu do EU) byl v ČR celkový počet zaměstnaných cizinců 173 203, toho ze Slovenska 68 575, z Ukrajiny 41 885, z Vietnamu 22 229 a nakonec z Polska 10 133. Lze tedy shledávat, že zaměstnaných občanů z Ruské federace je mnohonásobně méně a to 2 689 v roce 2004, jak jsem již však zmiňovala v tabulce výše.

6 POSTOJE ČESKÉHO OBYVATELSTVA K RUSŮM

Pro lepší pochopení této a následující kapitoly považuji za přínosné krátce zmínit, jaké postoje k cizím státním příslušníkům zaujímá česká společnost obecně a následně pak přímo k Rusům. Důležité termíny, které s postoji k menšinám úzce souvisejí, byly rozebrány v první kapitole této práce, která se zabývala vymezením základních pojmů. Touto kapitolou se bakalářská práce krátce zabývá, protože když se jedinec, který se nějakým způsobem odlišuje (ať už jazykem, barvou kůže apod.) rozhodne opustit zemi původu, měl by počítat se situací, že majoritní společnost hostitelské země může vůči němu mít nějaké negativní postoje.

Fenomén migrace je bezpochyby složitý a mnohvrstevný. Kromě toho, že jde o problém globální, je pro každou zemi i problémem lokálním, který přináší řadu potřeb a řešení. Nezvládnutelný problém s migranty se pak často projevuje negativními jevy, mezi které patří právě xenofobní až rasistické postoje (Tollarová et al. 2013, 14 – 15). Dle Šiškové (2001, 9) Česká republika patřila dlouhá léta mezi země, které byly

uzavřené před světem. Naše země neměla zkušenosti s velkým počtem národností, které mají jiné chování, respektují jiné hodnoty, opírají se o rozdílné tradice, rozdílně komunikují a mají rozdílná očekávání, než Češi. I když od změn, které nastaly na našem území po roce 1989, uběhla již řada let, stále se u Čechů, dle Šiškové projevuje strach z neznámého, neboli xenofobie. Dle autorčina subjektivního názoru, některé z menšin, které na území České republiky žijí, se od nás ve vnějších znacích příliš neliší. Mnohokrát však chápeme, že se jako česká majorita chováme jinak než minorita. Česká republika se právě po událostech roku 1989 stala poměrně otevřenou, stabilní ekonomickou a politickou zemí, a proto se tak stala přitažlivá pro obyvatele z cizích zemí, kteří na naše území přicházejí z různých důvodů zmiňovaných v předešlých kapitolách. Adaptace cizinců má však mnohá rizika. Stres z migrace, kulturní šok, přijetí či spíše nepřijetí majoritní společnosti, to vše znesnadňuje splynutí s naší společností. Další rizika skýtají předsudky vůči nečeskému etniku, odlišný hodnotový systém různých národů i komunikační styl každého jedince (Cílková, Borešová 2007, 11).

Podle Gabala (1991, 74 – 75) česká společnost zastupuje především odmítavé stanovisko ke stále rostoucímu počtu cizích státních příslušníků na území České republiky. Záporný pocit z otevírání české společnosti cizincům je silnější u starších věkových generací, kdežto s mladším věkem vzrůstá příznivější hodnocení cizinců. Gabal je toho názoru, že česká společnost je převážně postkomunisticky xenofobní a uzavřená. Dle Leontiyevové a Vávry (2009, 102) je migrace českou veřejností vnímána spíše jako zátěž a negativní jev v rámci celé společnosti a českou společnost uvádějí jako deficitně tolerantní. Skutečnost, že zatím nedochází ke stupňování etnického napětí či úspěšnému otevřenému prosazování antimigračních nálad, dle názoru těchto autorů nasvědčuje tomu, že většina české populace není otevřeně xenofobní. Přesto však není možné nevidět jistou netoleranci, která pramení především z obavy přímé konkurence, kterou přináší levná a adaptibilní pracovní síla ze zahraničí, z negativních historických zkušeností a v neposlední řadě z předsudků a stereotypů, které často nejsou založené na osobních zkušenostech a znalostech s cizinci. Na druhé straně však Mareš (2004, 21) poukazuje na to, že z pravidelných zpráv Evropské komise o České republice plyne skutečnost, že situace národnostních menšin v naší zemi se dá označit jako celkově uspokojivá, vyjma však romské komunity. Kritické hodnocení romské komunity se týká

nízké úrovni vzdělávání, nezaměstnanosti, bydlení, široké škály sociálních problémů apod.

Dle průzkumu Labischové et al. (2013, 65) jsou Rusové dnešní populací hodnoceni zejména jako národ často požívající alkohol, jsou příliš agresivní, sebevědomí a také jim chybí skromnost. Na druhou stranu jsou dle výzkumu těchto autorek pohostinní.

Dle Šiškové, při zkoumání ruské komunity v České republice nelze opomenout následující dva znaky, které ruské komunitě předurčují jisté osobité postavení:

- V České populaci je dosud patrný negativistický pohled vůči všemu „ruskému“, což vyvěrá z invaze spojeneckých vojsk v roce 1968.
- Také na území České republiky se už projevuje epocha „ruského mafiánství“ (Šišková 2001, 73 – 74).

Stejného stanoviska je rovněž Sládek (2014, 15), který uvádí, že Rusové jsou často spokojováni s událostmi roku 1968 a s ruskou mafií, o které rádi referují média. Dále také uvádí, že občané z Ruské federace jsou často směřováni s jinými migranty (zvláště pak s Ukrajinci a migranty ze Zakavkazska). Většina Ukrajinců však v České republice pracuje v dělnických profesích a migranti ze Zakavkazska zase často provádí kriminální činnost. Právě tyto jevy jsou pak neprávem přisuzovány ruské migraci. Rusové se však dle Sládka považují za vyšší sociální vrstvu, která si zakládá na svém vzdělání a touhou vyniknout ve společnosti, ve své profesi a podnikání.

Černoušek (2014) uvádí, že hlavním problémem vztahů Čechů k Rusům spočívá v tom, že se ve skutečnosti vzájemně téměř vůbec neznají a proto podléhají emocím a zkresleným pohledům. Ze vzájemných vztahů se v průběhu dějin často stávala politická záležitost. Novodobé vztahy mezi Čechy a Rusy se začaly psát po roce 1989, kdy je přestala přímo ovlivňovat politika. Soužití Čechů a Ruské komunity v České republice je sice nekonfliktní, ale zároveň je nelze označit za nijak přátelské. Rusové sice s českou většinou souběžně žijí, ale zároveň se zcela míjejí a příliš toho o sobě nevědí. Pešková (2006, 37) dále uvádí, že česká společnost ve většině případů nespátřuje možnost kulturního obohacení v ruské společnosti, což se zdá být poněkud paradoxní při ruské hrdosti na vyspělost národní kultury, ale vidí v Rusku především obchodního partnera, zejména pro oblast ropy a zemního plynu.

Jak uvádějí Tuček a Bayer rozdíly podle národnostní a rasové příslušnosti jsou druhým největším zdrojem napětí v současné české společnosti. Při vědomí těchto rozsahů národnostních menšin je třeba vnímat, že rozsah napětí, které veřejnost menšinám připisuje, může mít kořeny v žitých zkušenostech či medializovaných případech ruskojazyčných mafií, nebo v určité předpojatosti xenofobního charakteru, který je Čechům často připisován (Tuček, Bayer 2008, 98).

Závěrem lze tedy konstatovat, že česká populace se obecně vyznačuje jistou uzavřeností k cizincům a národnostním menšinám a ve většině případů dává přednost tomu, aby se cizinci co nejvíce přizpůsobili našim zvykům. Stanovisko Čechů samozřejmě závisí na tom, o jakou menšinu se jedná. Nejhorší hodnocena je na našem území menšina romská, která je majoritní společností většinou vnímána jako problematická.

Tato práce se rovněž zaměřila na otázku, zda sami Rusové naráží na projevy xenofobie a předsudků a z čeho tyto projevy dle jejich názoru pramení.

7 ADAPTACE RUSKÉ MENŠINY

Tato část bakalářské práce se zabývá vlastním výzkumem formou dotazníkového šetření. Hlavním cílem této části práce je nastínit, jak se respondenti adaptují na území ČR, jak vnímají českou společnost a také se zabývá otázkou, zda ruská menšina pocítuje projevy xenofobie, či předsudků. Tento průzkum je zaměřen na osobní názory a cítění ruské menšiny na území České republiky.

Průzkum byl vytvořen formou dotazníkového šetření. Výzkumný soubor tvořila ruská menšina na území České republiky. Volila jsem dvanáct otevřených otázek. Prvních pět otázek (1 – 5) se týká obecných informací o respondentovi (pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, zaměstnání a délka pobytu v České republice). Otázky 6 – 9 se zabývají názorem ruské menšiny na to, jak ji vnímá majoritní společnost, co si dotazovaný o české společnosti myslí a zda je pro něj obtížné navázat kontakty s Čechy, další otázka zjišťuje, jak dotazovaný rozumí českému jazyku, poslední otázkou z této sekce jsem chtěla zjistit, z jakého důvodu respondent emigroval a zda je na území České republiky spokojený. V třetí části souborů otázek (10 – 12) jsem se zaměřila na to, zda ruská menšina pocítuje projevy předsudků či xenofobie a na názor, jestli jsou u nás dle respondentova názoru menšiny diskriminovány a také na to, zda si Rusové myslí, že patří k méně oblíbeným cizincům na území ČR.

Dotazník, který jsem vytvořila, byl předložen 33 respondentům, kteří pocházejí z Ruské federace.⁶ Ve vzorku je nejvíce zastoupena generace respondentů od 18 do 27 let a to 22 respondentů z celkového počtu 33. (jedná se především o studenty vysokých škol, protože jsem chtěla zjistit názory v dospělém věku). Méně je potom zastoupena generace střední a to ve věku 28 – 48 let a to 10 respondentů z 33 (všichni tito respondenti jsou ekonomicky aktivní). Pouze jeden respondent je z generace starší a to ve věku 68 let.

Skupinu dotazovaných Rusů mohu také charakterizovat dle vln migrace, z kterých pochází a kterými jsem se zabývala v předešlých kapitolách.

---

⁶ Nejednalo se o jiné ruský mluvící přistěhovalce ze zemí bývalého SSSR. Podněty emigrace z jiných zemí by mohly být zcela odlišné a tím pádem by bylo rozdílné i jejich vnímání postavení v zemi nového pobytu.

Pouze respondentka Irina pochází z vlny emigrace mezi léty 1948 – 1989. Generace starších Rusů není hlavním zájmem této práce, starší generaci bych však ráda analyzovala později v diplomové práci. Úvahy této respondentky proto uvádím pouze pro lepší srovnání.

„Do tehdejšího Československa jsem přijela na jaře roku 1966. Emigrovala jsem kvůli manželovi, který byl v Rusku jako vojenský pilot na pobytu v rámci školení a výměny zkušeností s ruskými piloty. Zamilovali jsme se a chtěli se vzít. A vzhledem k tomu, že já jsem akorát na jaře maturovala a on už pracoval, bylo celkem jasné, že já půjdu do Československa s ním. Myslím, že tu žiji lepší život po kvalitativní stránce, než bych měla, kdybych zůstala v Rusku.“ (Irina, důchodkyně, 68 let, v ČR 48 let).

Dle samotného tématu a cílů práce jsem se zaměřila na Rusy, kteří přišli na naše území po roce 1989. Celých 32 dotazovaných (z počtu 33) tedy pochází z vlny migrace po roce 1989.

„Život v Rusku se mi nelíbil a kamarádka jela do ČR hned po revoluci v roce 1990 a po pár letech života tady mě pozvala na dovolenou do Čech a já už zůstala.“ (Natalia, 45 let, prodavačka, v ČR 17 let).

„Do tehdejšího Československa jsem se stěhoval nerad, musel jsem však následovat rodiče, kteří v roce 1990 emigrovat chtěli. Dnes jsem však v ČR jako podnikatel velice spokojený a vedu si moc dobře.“ (Artur, 42 let, podnikatel, v ČR 25 let).

Analýza anket, kterou zde představuji, není statistický průzkum, ale pokus zjištění základních tendencí, které by se měly potvrdit v širším a podrobnějším výzkumu. Informace získané z dotazníku tedy slouží spíše ilustrativně a vyžadují hlubší zkoumání, kterým bych se ráda zabývala později v diplomové práci.

7.1 Analýza dat

Otázka č. 1 – pohlaví respondentů

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 33 respondentů, z toho 10 mužů a 23 žen.

Otázka č. 2 – věková struktura respondentů

Věk respondentů je v rozmezí 18 – 68 let. Mezi největší počet respondentů patří

studenti, nejdominantnější věkové zastoupení je tedy ve věku 18 – 27 let (konkrétně 22 respondentů z 33). Ve věku 28 – 48 se šetření zúčastnilo 10 respondentů z počtu 33. Dotazník také vyplnil jeden respondent ve věku 68 let.

Věk respondentů	Počet respondentů
18 - 27	22
28 - 48	10
49 let a více	1
celkem	33

Tabulka 5 Věková struktura respondentů

zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3 – Nejvyšší dosažené vzdělání

Většina respondentů uvádí jako svoje nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou (20 respondentů z 33). Vysokoškolské vzdělání uvedlo celkem 11 respondentů (z toho mají 4 respondenti titul Bc. a 7 respondentů titul Mgr. či Ing.). Středního vzdělání s výučním listem dosáhli 2 respondenti.

Dosažené vzdělání respondentů	Počet respondentů
střední škola s výučním listem	2
střední škola s maturitou	20
vysoká škola	11
celkem	33

Tabulka 6 Dosažené vzdělání

zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 – Zaměstnání

Zaměstnání dotazovaných je velice různorodé. Nejdominantnější skupinou respondentů jsou studenti (21 respondentů z 33). Dále jsou v dotazníku zastoupeny čtyři prodavačky a dvakrát povolání podnikatel. Zaměstnání ostatních dotazovaných je programátor, obchodní referentka, obchodní zástupce, inženýr-projektant, malířka, stavbyvedoucí a důchodkyně (dříve pomocná síla v nemocnici). Profesionální zájmy Rusů tedy nejsou spojeny s českou kulturou a českým jazykem.

Otázka č. 5 – Délka pobytu v ČR

Nejdominantnější skupina respondentů na našem území pobývá v rozmezí 2 – 11 let (celkem 17 dotazovaných). Na druhém místě je pak skupina do 1 roku (9 respondentů). Skupina 12 – 31 let čítá 3 respondenty a skupina 21 – 30 let taktéž 3. Pouze jedna respondentka na našem území žije více než 30 let.

Délka pobytu v ČR	Počet respondentů
do 1 roku	9
2 - 11 let	17
12 - 21 let	3
22 - 30 let	3
31 let a více	1
celkem	33

Tabulka 7 Délka pobytu v ČR

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 6 - Jak myslíte, že Vás vnímá majoritní společnost?

Po vyhodnocení této otázky, je největší počet respondentů toho názoru, že majoritní společnost dotazovaného vnímá kladně - 18 respondentů, z tohoto počtu dokonce 5 respondentů uvedlo odpověď jako přátelsky či laskavě. *„Drtivá většina ke mě chová kladný vztah, až na nějaké výjimky. Za těch 5 let v České republice mi pouze 3 lidi*

„naznačili svůj záporný vztah k mojí osobě, nejspíše je to kvůli státu, ze kterého pocházím.“ (Diliara, 26 let, studentka VŠ, v ČR 5 let).

„Obyvatelé České republiky mě a mou rodinu vnímají velice kladně a laskavě.“ (Liliya, 38 let, inženýr-projektant, v ČR 5 let).

Na druhém místě často zazníval názor, že majoritní společnost Rusy vnímá neutrálně (11 dotazovaných z 33). *„Myslím, že česká společnost nás vnímá neutrálně“ (Valeria, 19 let, studentka, v ČR 1 rok).*

Pouze 3 dotazovaní jsou toho názoru, že majoritní společnost Rusy nevnímá moc dobře. *„Nemyslím si, že nás vnímá dobře, spíše špatně.“ (Natalia, 47 let, prodavačka, v ČR 17 let).*

„Vzhledem k tomu, že jsem vdaná za Čecha, a jak dlouho v ČR žiji, tak se neseťkávám s narážkami na svůj původ. Ale v mládí a zejména po roce 1968 Rusové neměli příliš dobrý “obrázek“, který přetrvává do dnešní doby. Obecně si tedy myslím, že majoritní společnost Rusy nevnímá moc dobře.“ (Irina, 48 let, důchodkyně, v ČR 49 let).

Pouze jeden respondent byl toho názoru, že je to individuální. *„Myslím, že je to individuální. Lépe přijmou někoho, kdo nevybočuje a snaží se zapadnout, než někoho, kdo neustále vybočuje.“ (Vitalij, 43 let, stavbyvedoucí, v ČR 7 let).*

Tato otázka byla zvolena z důvodu zjištění názoru, jak si respondent myslí, že ho vnímá majoritní společnost. Mohu konstatovat, že dotazovaní nejčastěji volili odpověď kladně a neutrálně (celkem 29 respondentů z 33). Pouze jeden respondent je toho názoru, že je to individuální. Zbylí 3 respondenti jsou toho názoru, že česká společnost Rusy nevnímá moc dobře. Z tohoto počtu tento názor zastává jedna studentka vysoké školy a dvě respondentky, z nichž jedna zde žije 17 let a druhá 49 let. Jelikož zde tyto respondentky žijí dlouhou dobu, mají s Čechy zřejmě více zkušeností.

Otázka č. 7 - Co si myslíte o české společnosti, je pro Vás obtížné navázat kontakt s obyvateli ČR?

12 z 33 dotazovaných se k této otázce vyjádřilo tak, že na českou společnost mají pozitivní názor, a od té doby, co respondenti prolomili jazykovou bariéru, je navazování kontaktů bez větších komplikací. *„Češi se mi většinou líbí, působí na mě jako veselí a*

otevření lidí. Od té doby, co mluvím víceméně česky dobře, s navázáním kontaktu nemám problém. “ (Diliara, 26 let, studentka, v ČR 5 let).

4 dotazovaní mají na českou společnost kladný názor, komunikace je však obtížná kvůli jazykové bariéře. *„Na českou společnost mám dobrý názor. Komunikace je však obtížná, kvůli jazykové bariéře.“ (Aysylu, 18 let, studentka, v ČR 2 roky).*

5 respondentů je toho názoru, že mezi národem ruským a českým není zásadní rozdíl. *„Od nás se Češi moc neliší a celkově s nimi problém nemám.“ (George, 25 let, programátor, v ČR 7 let).*

8 Rusů z 33 odpovědělo tak, že to záleží na typu člověka, někteří Češi jsou milí a jiní zase nikoli. *„To záleží případ od případu. Jsou tu Češi, kteří mě ignorují a jsou tu i takoví Češi, kteří se mnou komunikují.“ (Valeria, 20 let, studentka, v ČR 2 roky).*

„Mezi Čechy jsou milí a ochotní lidé, ale pochopitelně i horší, závistiví lidé.“ (Artur, 42 let, podnikatel, v ČR 25 let).

2 respondenti jsou pak toho názoru, že kontakt s Čechy je bezproblémový, avšak moc s nimi nekomunikují, preferují totiž vlastní ruskou komunitu. *„Zdržuji se spíše v naší komunitě, ale Češi a kontakt s nimi je většinou bezproblémový.“ (Dmitrij, 48 let, podnikatel, v ČR 24 let).*

Pouze jedna respondentka je toho názoru, že je česká společnost nevlídná a že je pro ni navazování kontaktů obtížné. *„Je to velmi obtížné, Češi nejsou příliš společenští a česká společnost je nevlídná.“ (Ekaterina, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).*

Rovněž jedna respondentka si myslí, že česká společnost je neutrální. *„Česká společnost je neutrální k mnohým věcem a to se mi na ní líbí. Nicméně musím vynaložit docela dost úsilí, abych se s někým skamarádila. Obecně mám jen pár českých kamarádů.“ (Alexandra, 23 let, studentka, v ČR 3 roky).*

Cílem této otázky bylo zjistit, co si respondenti myslí o naší společnosti a zda je pro ně složité navazovat kontakty. Pouze jedna respondentka je toho názoru, že česká společnost je nevlídná a 8 respondentů je toho názoru, že záleží na typu člověka. Jinak lze konstatovat, že názor na naší společnost je v celku kladný. 18 respondentů z 33 má na majoritní společnost pozitivní názor, avšak pro některé je kontakt složitý, zejména kvůli jazykové bariéře.

Otázka č. 8 - Rozumíte českému jazyku, chcete mu porozumět, vystačíte si se svými znalostmi češtiny?

Vyhodnotit tuto otázku bylo poměrně jednoduché. 18 respondentů z celkového počtu 33 českému jazyku rozumí, tímto jazykem mluví, avšak cítí potřebu se zlepšit. *„Českému jazyku rozumím, mluví a moc se mi líbí. Pro moje studium a osobní život si se svou úrovní vystačím. Písemný projev však musím zlepšit.“* (Diliara, 26 let, studentka, v ČR 5 let).

„Rozumím a vystačím si. Chtěl bych ho ovšem poněkud zdokonalit. Proto se každý den po večerech snažím tento jazyk doučovat.“ (Andrej, 42 let, obchodní zástupce, v ČR 5 let).

12 respondentů rozumí českému jazyku a se svými znalostmi si vystačí. *„Rozumím a vystačím si se svými znalostmi.“* (Vitalij, 43 let, stavbyvedoucí, v ČR 7 let).

„Vzhledem k tomu, že zde žiji většinu svého života, tak rozumím i mluví perfektně, ale i přesto mám přízvuk.“ (Irina, 68 let, důchodkyně, v ČR 49 let).

„Za těch 17 let života v ČR rozumím i mluví dobře. Samozřejmě mám ale přízvuk.“ (Natalia, 45 let, prodavačka, v ČR 17 let).

3 respondenti jsou toho názoru, že se mluvit a rozumět snaží, ale nemají dobrou úroveň, která je omezuje v komunikaci. *„Rozumím dobře. Avšak moje úroveň mi nestačí, abych mohla svobodně komunikovat.“* (Ekaterina, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).

„Snažím se s Čechy komunikovat, a když to jde tak i udržovat konverzaci na jednoduchá témata. Moje nedostatečná úroveň češtiny a malá slovní zásoba mě ale dosti omezuje v každodenním životě.“ (Denis, 18 let, student, v ČR 7 měsíců).

Z výpovědi respondentů vyplývá, že k českému jazyku mají kladný vztah a více než půlka respondentů se snaží úroveň češtiny stále vylepšovat. Ti, kteří si se svou češtinou vystačí, jsou zde ve většině případů více než 5 let. Respondenti, kteří odpověděli, že nemají dobrou úroveň, na našem území ve většině případů pobývají do dvou let.

Otázka č. 9 – Z jakého důvodu jste emigrovali, jste v České republice spokojeni?

Na první část této otázky – z jakého důvodu jste emigrovali, odpovědělo 28 respondentů z celkového počtu 33. Na druhou část - jste v ČR spokojeni odpovědělo pouhých 22 respondentů z počtu 33. První část otázky tedy vynechalo 5 respondentů a druhý úsek otázky dokonce 11 respondentů.

Jak jsem již několikrát zmiňovala, většinu mých respondentů tvoří studenti, takže 16 dotazovaných z 28 emigrovalo za účelem získat kvalitní vzdělání, z tohoto počtu 2 studentky uvedly odpověď, že chtěly využít možnost studovat bez poplatku pro cizince. „*Emigrovala jsem kvůli tomu, abych získala kvalitní vysokoškolské vzdělání.*“ (Aysylu, 18 let, studentka, v ČR 2 roky).

„*Do České republiky jsem emigrovala kvůli touze získat vzdělání evropského standardu.*“ (Anna, studentka, 19 let, v ČR 1 rok).

„*Chtěla jsem využít tu možnost a studovat bez poplatku pro cizince.*“ (Katrina, 27 let, studentka, v ČR 5 let).

3 respondentky opustily Ruskou federaci kvůli českému partnerovi. „*Emigrovala jsem kvůli sňatku s občanem ČR.*“ (Anastasiya, 27 let, obchodní referenta, v ČR 1 rok).

„*Z Ruska jsem odešla kvůli partnerovi, který byl v Rusku jako vojenský pilot na pobytu v rámci školení a výměny zkušeností s ruskými piloty. Zamilovali jsme se a chtěli se vzít. A vzhledem k tomu, že já jsem akorát na jaře maturovala a on už pracoval, bylo celkem jasné, že já půjdu s ním.*“ (Irina, 68 let, důchodkyně, v ČR 49 let).

3 dotazovaní zase za prací a lepšími penězi. „*Emigrovala jsem kvůli penězům a práci. Jsem zde spokojená.*“ (Luba, 47 let, prodavačka, v ČR 19 let).

2 respondenti nebyli se životem v Rusku spokojeni. „*Život v Rusku se mi nelíbil a kamarádka jela do ČR hned po revoluci v roce 1990 a po pár letech života tady mne pozvala na dovolenou do Čech a já už zůstala.*“ (Natalia, 45 let, prodavačka v ČR 17 let).

„*Chtěl jsem se dostat z díry, která se jmenuje Ruská federace a žít jako člověk.*“ (George, 25 let, programátor, v ČR 7 let).

Taktéž 2 respondenti odešli ze země kvůli ekonomické nestabilitě v Ruské federaci. *„Odešel jsem kvůli ekonomické nestabilitě v Rusku v 90. letech.“ (Dmitrij, 48 let, podnikatel, v ČR 24 let).*

Jeden respondent z Ruska emigroval nedobrovolně. *„Emigroval jsem s rodiči, já jsem z Ruska nechtěl, měl jsem tam kamarády, ale musel jsem následovat rodinu. S postupem času už spokojený jsem.“ (Artur, 42 let, podnikatel, v ČR 25 let).*

A taktéž jeden respondent emigroval z důvodu touhy žít v Evropě. *„Emigrovala jsem, protože jsem vždycky chtěla žít v Evropě. Ano, jsem zde šťastná.“ (Julia, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).*

Co se týče druhé části otázky (na kterou odpovědělo 22 respondentů z 33). Na území ČR je spokojených 20 respondentů, z tohoto počtu uvedli 3 respondenti odpověď, že jsou u nás šťastni. *„S životem v České republice jsem spokojená.“ (Marina, 39 let, malířka, v ČR 6 let).*

„V České republice jsem zcela šťastná.“ (Julia, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).

2 respondenti jsou pak toto názoru, že v Rusku by nebyly spokojenější: *„Myslím si, že mám lepší život, po kvalitativní stránce, než bych měla, kdybych zůstala v Rusku.“ (Irina, 68 let, důchodkyně, v ČR 49 let).*

„V Rusku bych rozhodně nebyl spokojenější.“ (Dmitrij, 48 let, podnikatel, v ČR 24 let).

Cílem otázky bylo zjistit důvody emigrace z Ruska. Jelikož většinu respondentů tvoří studenti, důvodem emigrace u 16 respondentů byla emigrace za účelem studia, z toho dvě studentky chtěli využít možnosti, studovat u nás bez poplatku. Druhým častým důvodem emigrace bylo také opuštění Ruska kvůli práci a emigrace kvůli českému partnerovi. Dalšími důvody je pak ekonomická nestabilita a celková nespokojenost se životem v Rusku. Co se týče druhé části otázky, lze konstatovat, že žádný z respondentů nevolil odpověď, že je na území České republiky nespokojený. Avšak tuto otázku vynechalo 11 respondentů.

Otázka č. 10 – myslíte si, že patříte k méně oblíbeným cizincům na území ČR?

Celých 24 respondentů z 33 volilo odpověď, že si nemyslí, že by Rusové patřily k méně oblíbeným cizincům na území ČR. Z toho je jeden respondent toho názoru, že v Čechách méně oblíbení cizinci nejsou. *„Nepatříme. Celkově si myslím, že v Čechách méně a více oblíbení cizinci nejsou. Občané České republiky mají kladný postoj k cizincům z různých evropských a jiných zemí.“* (Andrej, 42 let, obchodní zástupce, v ČR 5 let).

Pouze 4 respondenti si naopak myslí, že k méně oblíbeným cizincům patří: *„Myslím si, že jednoznačně patříme k méně oblíbeným cizincům v ČR.“* (Irina, 68 let, důchodkyně, v ČR 49 let).

„Ano, to tedy rozhodně patříme“ (Natalia, 45 let, prodavačka, v ČR 17 let).

„Ještě nedávno bych konstatovala, že nepatříme. Ale dnes mám obavy, že patříme, kvůli Rusku jako státu a jeho agresivní politice.“ (Marina, 39 let, malířka, v ČR 6 let).

„Myslím si, že Britové a Američani jsou mnohem více oblíbení cizinci na území ČR, ale nevadí mi, že nejsme tolik oblíbení.“ (Diliara, 26 let, studentka, v ČR 5 let).

5 respondentů pak nezná na tuto otázku odpověď. *„Nevím, zda patříme k méně oblíbeným cizincům, ale doufám, že ne.“* (Valeria, 19 let, studentka, v ČR 1 rok).

„Těžko říci, jestli jsme méně oblíbený národ na území České republiky.“ (Alexandra, 23 let, studentka, v ČR 3 roky).

„To nevím. Ale Romové bez debat patří k méně oblíbeným.“ (Olga, 20 let, studentka, v ČR 2 roky).

Pouze 5 respondentů z počtu 33 nezná na tuto otázku odpověď (jedná se zejména o respondenty, kteří zde pobývají krátce). Rusové, kteří názor, že k méně oblíbeným cizincům patří, zde pobývají více než 5 let, lze tedy opět konstatovat, že mají s majoritní společností více zkušeností, než kupříkladu ti Rusové, kteří zde pobývají kratší dobu a byly většinou toho názoru, že k méně oblíbeným cizincům v ČR nepatří.

Otázka č. 11 - Narážíte ve svém okolí (v práci, ve škole) na projevy xenofobie či předsudků, z čeho podle Vás tyto předsudky pramení?

Následující otázku zodpovědělo 32 z celkového počtu 33 dotazovaných. 14 dotazovaných se k této otázce vyjádřilo pouze jednoslovně „nenarážím“.

5 respondentů se s těmito projevy setkává, avšak 3 respondenti neuvedli důvod proč. „*Ano, narážím. Hlavně kvůli politické situaci v Rusku.*“ (Ekaterina, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).

„*Ano, pramení z historie.*“ (Genaeva, 20 let, studentka, v ČR 1,5 roku).

4 respondenti tvrdí, že na takovéto projevy naráží občas, z toho jsou 2 respondenti toho názoru, že tyto projevy zažívá každý cizinec. „*Občas se s tím na univerzitě setkávám, ovšem jako každý cizinec.*“ (Valeria, 20 let, studentka, v ČR 2 roky).

„*Občas ano. Pramení z historie.*“ (Genaeva, 20 let, studentka, v ČR 1,5 roku).

„*Příležitostně. Myslím, že pramení kvůli Putinovi, kterému se zdá Rusko pořád malé a možná i kvůli tomu, že Rusové mají v oblibě pítí vodky.*“ (Natalia, 41 let, prodavačka, v ČR 20 let).

„*Jelikož pracuji, jako prodavačka občas na nějaké nepříjemné Čechy narazím. Myslím, že je to hlavně kvůli roku 1968, to mnoho Čechů stále pohoršuje.*“ (Alina, 47 let, prodavačka, v ČR 24 let).

Někteří respondenti (6 z 32) na takové projevy většinou nenaráží, avšak zkušenost s nimi uvádí. 2 respondenti z tohoto počtu, jsou toho názoru, že předsudky pramení z nevědomosti jedinců. „*Narazila jsem, ale netýkaly se přímo mě osobně. Myslím, že předsudky pocházejí z toho, že se lidí nechtějí zamyslet a podívat se na problém z jiné strany.*“ (Diliara, 26 let, studentka, v ČR 5 let).

„*Většinou nenarážím. Podle mě pramení předsudky z nevědomosti a u některých případech i z hlouposti jedinců.*“ (Vitalij, 43 let, stavbyvedoucí, v ČR 7 let).

Jedna respondentka si myslí, že důvod je nevhodné chování některých Rusů a rovněž činy ruského prezidenta. „*Ve škole jsem jednou narazila na projev xenofobie ze strany vyučujícího, což je podle mého názoru důsledek některých lidí z Ruska, kteří se chovají poněkud nevhodně. Dnes se myslím díky činům ruského prezidenta postoj k Rusům mění*

k horšímu. “ (Alexandra, 23 let, studentka, v ČR 3 roky).

4 respondenti jsou toho názoru, že tyto projevy pramení z událostí roku 1968. *„Většinou nenarážím. Ale potkala jsem starší lidi, kteří mi nadávali za rok 1968 a sovětskou invazi do Československa. Ale chápu, že nesu část odpovědnosti jako občanka Ruska, i když jsem se v tu dobu ještě ani nenarodila.“ (Marina, 39 let, malířka, v ČR 6 let).*

„Dalo by se říci, že nenarážím. Zažila jsem to jen jednou v kolínské nemocnici během svého druhého těhotenství. Dostavila jsem se k řádné prohlídce a zdálo se mi, že se ošetřující paní sestřička zničehonic na mě v tu chvíli zlobila. Ale opravdu to byl během mého pětiletého pobytu jediný a doufám, že i poslední případ předsudku. Sice jsem od několika lidí slyšela, že se můžu u českého obyvatelstva někdy setkat s takovými negativními projevy kvůli událostem roku 1968, ale tato sestřička byla dost mladá. Možná tyto negativní myšlenky adoptovala od svých rodičů nebo babiček.“ (Liliya, 38 let, inženýr-projektant, v ČR 5 let).

„Jelikož pracuji jako prodavačka, občas na nějaké nepříjemné Čechy narazím. Myslím, že je to hlavně kvůli roku 1968, to mnoho Čechů stále pohoršuje.“ (Alina, 47 let, prodavačka).

„Většinou nenarážím, ale jsem si vědom toho, že mezi Čechy a Rusy je situace napjatá kvůli Pražskému Jaru roku 1968.“ (Oleg, 24 let, student, v ČR 1 rok).

3 respondenti na tyto projevy naráželi v minulosti, z toho 2 respondenti opět díky roku 1968. *„V ČR žiji už 25 let, takže dneska nic takového nepociťuju. Ale dříve jsem s tím problém měl, měl jsem problém najít si české kamarády. Přisuzuji to možná tomu, že někteří Rusové se chovají nevhodně no a taky roku 1968.“ (Artur, 42 let, podnikatel, v ČR 25 let).*

„V mém věku a s postupem doby už ne. Ale dříve jsem se s těmito předsudky setkávala poměrně dost často a to hlavně v souvislosti s komunistickým režimem a již zmíněným rokem 1968. Podle mne mají Rusové v ČR špatnou pověst a z toho předsudky pramení.“ (Irina, 68 let, důchodkyně, v ČR 48 let).

Poslední respondentka na tyto projevy narážela, když neuměla dobře Český jazyk: *„Dříve jsem narážela, hlavně, když jsem neuměla tak dobře česky. Teď už se s předsudky tak často nesetkávám. Pramení pravděpodobně z toho, že Rusové tu nemají*

moc dobrou pověst, lidé je zkrátka nemají rádi.“ (Natalia, 45 let, prodavačka, v ČR 17 let).

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti pociťují tyto výše popsané projevy a z čeho dle nich pramení. 14 dotazovaných uvedlo, že na tyto projevy jednoduše nenaráží, tuto odpověď nejčastěji volili opět ruští studenti, kteří zde nepobývají příliš dlouho. Dále lze konstatovat, že 5 respondentů na tyto projevy naráží, 4 dotazovaní občas, 6 s nimi mělo zkušenost, kterou popisují a 3 respondenti (kteří zde žijí více než 17 let) se s výše zmíněnými projevy setkali v minulosti. Tito emigranti jsou už však po tolika letech možná více Čechy, než Rusy.

Otázka č. 12 - Myslíte si, že jsou menšiny v naší zemi diskriminovány?

18 respondentů z 32 (jeden respondent tuto otázku vynechal) zastává ten názor, že menšiny v naší zemi diskriminovány nejsou.

„Nemyslím si, že by v ČR byly menšiny diskriminovány spíš naopak.“ (Irina, 68 let, SŠ, důchodkyně, v ČR 49 let).

„Myslím si, že ČR se k menšinám staví velmi otevřeně, takže nejsou. V jiných zemích to mají menšiny mnohem složitější.“ (Natalia, 45 let, prodavačka, v ČR 17 let).

Dále si 11 respondentů myslí, že menšiny v ČR diskriminovány jsou, z tohoto počtu jsou 3 respondenti toho názoru, že diskriminována je menšina romská. *„Myslím, že ve většině zemí jsou diskriminovány a ani ČR není výjimkou.“ (Vitalij, 43 let, SŠ, stavbyvedoucí, v ČR 7 let).*

„Domnívám se, že ano. Ale na druhou stranu, jak se chováte k lidem vy, tak se chovají oni k nám.“ (Sofya, 21 let, VŠ, studium, v ČR 3,5 roku).

„Myslím, že každý cizinec zde zažil diskriminaci a podobné projevy.“ (Oleg, 24 let, student, v ČR 1 rok).

„Dá se říci, že nejvíce diskriminována je menšina romská.“ (Alexandra, 23 let, studentka, v ČR 3 roky).

„Romská menšina je podle mne diskriminována, ale asi si to zaslouží.“ (Diliara, 26 let, studentka, v ČR 5 let).

2 respondenti jsou toho názoru, že menšiny jsou u nás diskriminovány „*Jenom trochu.*“ (Alexandra, 19 let, studentka, v ČR 2 roky).

Jeden respondent zastává ten názor, že záleží na menšině. „*Záleží na menšině - náboženství, ochota se podřídít systému apod.*“ (Dmitrij, 48 let, podnikatel, v ČR 24 let).

Lze konstatovat, že více než půlka respondentů je toho názoru, že menšiny v ČR diskriminovány nejsou. Zbytek je buďto opačného názoru (menšiny diskriminovány jsou), dva respondenti si pak myslí, že menšiny jsou trochu diskriminovány a jeden respondent je toho názoru, že záleží na menšině.

8 DISKUZE

Z uskutečněného dotazníkového šetření lze vyvodit několik zajímavých závěrů. Kupříkladu dle názorů představitelů ruské menšiny, které byly analyzovány, majoritní společnost vnímá tyto Rusy v celku bezproblémově. Takový názor, že majoritní společnost Rusy vnímá negativně, volili pouze 3 respondenti z celkového počtu 33. Z těchto respondentů tento názor uvedla pouze jedna studentka vysoké školy (ostatní studenti volili odpověď kladně a neutrálně) a dvě respondentky, které zde žijí delší dobu (17 a 49 let). Lze konstatovat, že je tedy možné, že česká společnost je v dnešní době vstřícnější k ruské menšině než dříve, stejně tak je ale možné, že Rusové, kteří zde žijí krátce, nemají ještě takové zkušenosti s českou společností. Důvodem také může být, že dnešní studenti (jak čeští, tak ruští) se nezaobírají historickou situací našich zemí, jako třeba starší generace.

Dále z výzkumu plyne, že názor na českou společnost a kontakt s ní je celkem vzato kladný, některým respondentům však brání jazyková bariéra (především studentům, kteří zde pobývají teprve krátce). Konflikt s českou společností u mých respondentů není přítomen a Češi jsou přes výhrady přijímáni kladně, většina respondentů se dokonce o naši společnost vyjádřila jako o dobrých lidech. 5 respondentů z 33 je toho názoru, že mezi národem ruským a českým nevidí zásadní rozdíl. Mohu konstatovat, že důvod může být ten, že oba naše národy jsou koneckonců slovanské. Pouze dva respondenti zastávají názor, že češi jsou dobří, avšak preferují vlastní uzavřenou ruskou komunitu. U nich tedy lze konstatovat, že se jedná o strategii separace.⁷

Šetření se také zabývalo otázkou českého jazyka, kde se více než polovina respondentů shodla na tom, že českému jazyku rozumí, avšak stále mají co zlepšovat. Někteří respondenti jsou se svou češtinou zcela spokojeni (zejména ti, kteří zde žijí více než 5 let) avšak někteří (zejména studenti, kteří u nás žijí poměrně krátkou dobu) mají s češtinou problém a jazyková bariéra je dosti omezuje v navazování kontaktů. Převážnou většinu dotazovaných tvoří studenti, kteří do České republiky emigrovali za účelem získání kvalitního vzdělání. Ekonomicky aktivní migranti pak z Ruské federace odešli kvůli ekonomické nestabilitě v Rusku, za lepší práci a kvůli českému partnerovi.

---

⁷ V případě separace imigranti nepovažují kontakt s kulturou a příslušníky majoritní společnosti za podstatné. Setrvávají se svou původní kulturou (Berry in Průcha 2010, 98).

Druhou část otázky (zda je u nás dotazovaný spokojen) bohužel vynechalo 11 respondentů z 33. Ti co se však k této podotázce vyjádřili jsou na území České republiky v celku spokojeni. Z výzkumu dále plyne, že respondenti si ve většině případů nemyslí, že patří k méně oblíbeným cizincům na území ČR. Odpověď „nepatříme k méně oblíbeným cizincům na území ČR“ opět volili studenti, kteří zde zatím nepobývají příliš mnoho let. Respondenti, kteří si myslí, že patří k méně oblíbeným cizincům, zde žijí více než 5 let.

Dotazníkové šetření se také zabývalo důležitou otázkou, zda ruská menšina naráží na projevy xenofobie či předsudků. 14 respondentů z 32 (zejména opět studenti) na tyto projevy jednoduše nenaráží. Zbylých 18 dotazovaných (kteří zde většinou pobývají delší dobu) na tyto projevy buďto naráží, občas naráží, mají s těmito projevy zkušenosti, nebo na ně naráželi v minulosti. 5 respondentů z 32 si uvědomuje, že možné předsudky pramení kvůli událostem roku 1968 a sami respondenti otázku okupace otevírali. 2 respondenti si myslí, že předsudky pramení z nevědomosti jedinců. Z výzkumu dále plyne, že 18 respondentů z 32 si nemyslí, že jsou menšiny v naší zemi diskriminovány. Zbylých 15 respondentů je toho názoru, že menšiny na našem území diskriminovány jsou, nebo alespoň trochu jsou.

Závěrem mohu konstatovat, že celkový přístup respondentů byl nečekaně ochotný. Značná část dotazníků se mi pochopitelně nevrátila, s touto situací jsem však počítala. Otázky, které jsem do dotazníku volila, nepředpokládaly jednoslovné a jednoduché odpovědi a respondenti nevybírali z několika možností. Dotazník jsem naopak vytvořila tak, aby měli respondenti možnost vyjádřit se a odpovídat víceslovně. Proto nebylo možné výsledky zobrazit kupříkladu do tabulek či grafů. Někteří respondenti volili stručnější odpovědi, jiní se naopak rozepsali. Značná část odpovědí se také shodovala, což mi usnadnilo celkové vyhodnocení jednotlivých odpovědí.

Analyzovaný materiál je sice omezený relativně malým počtem respondentů, zároveň však naznačuje některé tendence, které by se mohly potvrdit v dalších výzkumech. Kupříkladu by bylo velice zajímavé rozšířit vzorek respondentů, zařadit více věkových skupin a porovnat odpovědi dotazovaných podle délky pobytu nebo také rozdíly v různých regionech České republiky.

9 ZÁVĚR

Rusové představují v České republice imigranty, kteří se na našem území usídlili zejména od roku 1918 v různých vlnách. Hlavním cílem této práce však bylo zmapovat stav ruské národnostní menšiny na území České republiky po roce 1989. Dále byl na příkladu malého dotazníkového šetření sledován problém adaptace ruské menšiny, kde se práce zabývala tím, jak se této menšině na území České republiky žije a jak se u nás ruská menšina adaptuje. Taktéž dalším cílem bylo nastínit názory ruské menšiny na majoritní českou společnost a rovněž zjistit, zda Rusové pocítují nějaké projevy předsudků či xenofobie.

Poměrně obsáhlá část práce se věnovala ruské národnostní menšině na našem území po roce 1989, protože události po tomto roce měly za následek početné vlny migrace nejen z Ruské federace. Lze konstatovat, že v minulosti (historickými vlnami migrace se práce zabývala ve čtvrté kapitole) podněty migrace z Ruské federace tvořil poměrně široký komplex „push“ faktorů, zatímco po roce 1989 převažovaly „pull“ faktory. Z uvedených statistických údajů pak vyplývá, že počet osob z Ruské federace na našem území neustále narůstá, důvodem migrace z Ruské federace je například nezaměstnanost, velká rozdílnost příjmů mezi obyvateli, nekvalitní vzdělání apod. Kvůli nespokojenosti v zemi pak odcházejí právě ekonomicky aktivní migranti a studenti, jimiž jsem se zabývala v páté kapitole a následně v dotazníkovém šetření.

Právě dotazníkové šetření přineslo zajímavé poznatky, z kterých je možné vyvodit některé závěry. Kupříkladu, dle mého vzorku respondentů lze konstatovat, že v současné době ruskou menšinu majoritní společnost vnímá pozitivněji, než dříve. Tuto situaci však ze všech respondentů vnímají zejména studenti, kteří mají za kratší dobu pobytu na našem území méně zážitků s českou populací. Kontakt mezi Rusy a Čechy se dá označit jako bezproblémový, někdy však respondentům brání jazyková bariéra. Na základě výsledků výzkumu lze dále konstatovat, že s projevy xenofobie či předsudků se v drtivé většině setkávají, nebo setkávali ti Rusové, kteří na našem území pobývají delší dobu. Studenti uváděli, že se s takovými projevy většinou nesešli, může to však být z důvodu nedostatečných zkušeností s majoritní společností.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

ADAMCOVÁ, Lenka a Tereza NĚMEČKOVÁ. Rozvojová ekonomika. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2009, 345 s. ISBN 978-80-245-1515-1

BERRY, J. W. in PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010, 220 s. ISBN 978-80-7367-709-1.

BILÍK, Petr. *České země a Československo ve 20. století*. 1. vyd. [Olomouc: Olomoucký kraj], 2013, 141 s. ISBN 978-80-87535-76-9.

CÍLKOVÁ, Eva a Petra BOREŠOVÁ. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 167 s. ISBN 978-80-7367-238-6.

DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. ISBN 978-80-7380-123-6.

GABAL, Ivan. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999, 341 s. ISBN 80-86103-23-4.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-7178-303-x.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2013, 166 s. ISBN 978-80-262-0534-0.

HODAČ, Jan a Tomáš KOTRBA. *Učebnice globalizace*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011, 308 s. ISBN 978-80-87474-33-4.

HORÁKOVÁ, Milada. *Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2010, 113, 8 s., [17] s. příl. ISBN 978-80-7416-069-1.

IVANOVÁ, Kateřina, Lenka ŠPIRUDOVÁ a Jana KUTNOHORSKÁ. *Multikulturní ošetřovatelství I*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 248 s. ISBN 80-247-1212-1.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-7178-535-0.

JANOŮŠEK, Jaromír, Jiří ŠTIKAR a Jiří HOSKOVEC. *Psychologický výkladový atlas*. Praha: Karolinum, 1993, 281 s., 58 barev. fot. na příl. ISBN 80-7066-716-8.

KAJANOVÁ, Alena. *Sociální práce s etnickými a menšinovými skupinami: etnické, marginální a rizikové skupiny*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009, 103 s. ISBN 978-80-7394-181-9.

KOPŘIVOVÁ, Anastazie. *Ruští emigranti ve Všenorech, Mokropsech a Černošicích (20. a 30. léta XX. století)*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR - Slovanská knihovna, 2003, 50 s. ISBN 80-7050-425-0.

LABISCHOVÁ, Denisa, Blažena GRACOVÁ a Lenka ZÁDRAPOVÁ. *Vědomí evropanství a jeho proměny v kontextu edukace*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2013, 200 s. ISBN 978-80-7464-405-4.

LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA. *Postoje k imigrantům*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2009, 121 s. ISBN 978-80-7330-173-6.

MAREŠ, Miroslav. *Etnické menšiny a česká politika: analýza stranických přístupů k etnické a imigrační politice po roce 1989*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2004, 139 s. ISBN 80-7325-050-0.

NOSKOVÁ, Helena a Petr BEDNAŘÍK. *Národnostní menšiny, multikulturalita, vzdělávání: kolektivní monografie*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2010, 238 s. ISBN 978-80-7285-129-4.

PEŠKOVÁ, Michaela. *Jsem imigrant: Ja - immigrant : imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, 209 s. ISBN 80-87025-07-5.

PETRÁŠ, René. *Cizinci ve vlastní zemi: dějiny a současnost národnostního napětí v Evropě*. Vyd. 1. Praha: Auditorium, 2012, 255 s. ISBN 978-80-87284-32-2.

PETROUSEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-164-1.

PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010, 220 s. ISBN 978-80-7367-709-1.

- RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK.** *Sociální integrace přistěhovalců v České republice.* Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0.
- SAVICKÝ, Ivan.** *Osudová setkání: Češi v Rusku a Rusové v Čechách, 1914-1938.* Vyd. 1. Praha: Academia, 1999, 271 p., [16] p. of plates. ISBN 80-200-0770-9.
- SLÁDEK, Karel.** *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů.* Praha: Pavel Mervart, 2010, 144 s. ISBN 978-80-87378-49-6.
- SLÁDEK, Karel.** *Ruská menšina a česká společnost: východiska transkulturní komunikace.* 1. vyd. Ostrava: Moravapress, 2014, 106 s. ISBN 978-80-87853-12-2.
- ŠATAVA, Leoš.** *Národnostní menšiny v Evropě: encyklopedická příručka.* 1. vyd. Praha: I. Železný, 1994, 385 s., příl. ISBN 80-7116-375-9.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana.** *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.
- ŠIŠKOVÁ, Tatjana.** *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník.* Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 203 s. ISBN 80-7178-285-8.
- ŠTĚCHOVÁ, Markéta.** *Interetnické konflikty jako důsledek rasové nevraživosti.* Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001, 55 s. ISBN 80-86008-94-0.
- TOLLAROVÁ, Blanka, Marie HRADEČNÁ a Andrea ŠPIRKOVÁ.** *Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 259 s. ISBN 978-80-262-0376-6.
- TOMEK, Prokop a Ivo PEJČOCH.** *Černá kniha sovětské okupace: Sovětská armáda v Československu a její oběti : 1968-1991.* Vydání první. Cheb: Svět křídel, 2015, 383 stran. ISBN 978-80-87567-73-9.
- TUČEK, Milan a Ivo BAYER.** *Soudržnost v diferencující se společnosti.* 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2008, 245 s. ISBN 978-80-7330-145-3.
- VACEK, Jiří, Anastásia KOPŘIVOVÁ a Zdeněk SLÁDEK.** *Ruská, ukrajinská a běloruská emigrace v Praze, Praha, 14.-15.8.1995.* Praha: Národní knihovna České republiky, 1995, 2 v. ISBN 80705021772.
- VAVROUŠKA, Petr.** *Ruské duše.* Praha: Radioservis ve spolupráci s Českým rozhlasem, 2009, 260 s. ISBN 978-80-86212-63-0.

VEBER, Václav. *Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918 – 1945.* Praha: Karolinum, 1996, 130, 25 s. ISBN: 80 – 7184 – 191 – 9.

VOLKOVA, Natalia. Spolkové aktivity ruské menšiny a ruské komunity v České republice. *Etnické komunity v české společnosti.* In BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. Vyd. 1. Praha: Ermat, 2006, 411 s. ISBN 80-903086-7-8.

Ostatní zdroje:

73/2001 Sb. ZÁKON: o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů [online].2001 [cit. 2015-11-30].Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/pravni_predpisy/Zakon_o_narodnostnych_mensinach.pdf

Analýza: Národnostní struktura obyvatel. *Český statistický úřad* [online]. Praha 10, 2014 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf/d0d27736-ef15-4f4f-bf26-e7cb3770e187?version=1.0>

Cizinci v ČR - 2014: 4. VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/4-vzdelavani-cizincu4843>

Cizinci: Počet cizinců - Popis aktuálního vývoje. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje

ČERNOUŠEK, Štěpán. Češi a Rusové – od nesmělého sbližování k opětovné nedůvěře: Pokus o analýzu vzájemných vztahů. *Archipelag* [online]. 2014 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: <http://www.archipelagos.cz/analyza/cesi-rusove-od-nesmeleho-sblizovani-k-opetovne-neduvere>

DRBOHLAV, Dušan, Milan LUPTÁK, Eva JANSKÁ a Jaroslava BOHUSLAVOVÁ. *Ruská komunita v České republice*[online]. Ministerstvo vnitra ČR, 1999 [cit. 2015-12-14]. Dostupné z: http://cizinci.cz/images/pdfka/publikace/ruska_komunita.pdf

DRBOHLAV, Dušan. *Immigration and the Czech Republic (with Special Respect to the Foreign Labor Force): International Migration Review* [online]. 2003, 2015-11-18 [cit. 2015-11-18]. Dostupné z:

http://aa.ecn.cz/img_upload/f76c21488a048c95bc0a5f12deece153/drbohlav_clanek02.pdf

JANÍČKO, Michal. *Pražští Rusové* [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a6965/f11/Pra%C5%BE%C5%A1t%C3%AD%20Rusov%C3%A9.pdf

KOPECKÁ, Liudmila. *Ruští studenti na českých vysokých školách* [online]. 2012 [cit. 2015-12-15]. Dostupné z:

http://aa.ecn.cz/img_upload/23b87ad54f5cd99cdea7aaa84fc89434/rustistudenti.pdf

Obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle národnosti, podle odvětví ekonomické činnosti, druhého zaměstnání a podle pohlaví k 1. 3. 2001. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/20541815/41140309.pdf/8fc8e087-fa3c-4122->

ŠIMÍKOVÁ, Jitka. Rusové v Karlových Varech aneb či je to město? *Migraceonline.cz* [online]. 2004 [cit. 2015-11-04]. Dostupné z:

<http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/rusove-v-karlovych-varech-aneb-ci-je-to-mesto>

Vízum k pobytu do 90 dnů (krátkodobé). *Ministerstvo vnitra české republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-do-90-dnu-kratkodobe.aspx>

Zaměstnaní cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31. 12. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2015-12-02]. Dostupné z:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt->

[parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ07&zo=N&verze=-](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ07&zo=N&verze=-)

[1&nahled=N&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&c=v23__RP2014MP12DP31&str=v5761](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-parametry&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&pvo=CIZ07&zo=N&verze=-1&nahled=N&sp=A&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&c=v23__RP2014MP12DP31&str=v5761)

11 SEZNAM SKRATEK

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

ČSÚ – Český statistický úřad

NKVD – Lidový komisariát vnitřních záležitostí

MVCR – Ministerstvo vnitra České republiky

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

12 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka 1 Občané z Ruské federace dle druhu pobytů	29
Tabulka 2 Ruská menšina po krajích	33
Tabulka 3 Studenti vysokých škol z Ruské federace.....	37
Tabulka 4 Zaměstnaní z Ruské federace	40
Tabulka 5 Věková struktura respondentů	47
Tabulka 6 Dosažené vzdělání	47
Tabulka 7 Délka pobytu v ČR	48
Graf 1 Cizinci z Ruska v roce 2014	31
Graf 2 Ruská menšina dle jednotlivých krajů ČR	34
Graf 3 Cizinci na vysokých školách ČR dle státního občanství	36
Graf 4 Zahraniční studenti vysokých škol	37

13 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – dotazník pro ruskou menšinu na území České republiky

- 1) **Jméno** (имя):
- 2) **Věk** (возраст):
- 3) **Nejvyšší dosažené vzdělání** (образование):
- 4) **Zaměstnání** (род деятельности: работа, учеба и др.):
- 5) **Délka pobytu v ČR** (как долго вы живете в Чехии?):

6) Jak myslíte, že vás vnímá majoritní společnost

Как, по вашему мнению, к вам относится коренное население Чешской Республики?

7) Co si myslíte o české společnosti, je pro Vás obtížné navázat kontakt s obyvateli ČR?

Какого вы мнения о чешском обществе? Насколько легко вам даётся общение с чешским населением?

8) Rozumíte českému jazyku, chcete mu porozumět, vystačíte si se svými znalostmi češtiny?

Понимаете ли вы чешский язык? Хотите ли его знать? Хватает ли вам вашего уровня знания чешского языка для вашей жизни в Чехии?

9) Z jakého důvodu jste emigrovali, jste v České republice spokojeni?

Почему вы эмигрировали? Довольны ли вы жизнью в Чешской республике?

10) Myslíte si, že patříte k méně oblíbeným cizincům na území ČR?

Как вы думаете, можете ли вы принадлежать к иностранцам, к которым предубеждение и ксенофобия на территории Чешской Республики проявляется наиболее сильно?

11) Narážíte ve svém okolí (v práci, ve škole) na projevy xenofobie či předsudků, z čeho podle Vás tyto předsudky pramení?

Встречаетесь ли вы когда-нибудь на вашей работе, в университете с проявлениями ксенофобии или предрассудков? В чем, по вашему мнению, может быть их причина?

12) Myslíte si, že jsou menšiny v naší zemi diskriminovány? Есть ли, по вашему мнению, в нашей стране какие-то национальные меньшинства, подвергающиеся дискриминации?